

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ
BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA CHEMICKÁ
ÚSTAV CHEMIE A TECHNOLOGIE OCHRANY
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

FACULTY OF CHEMISTRY
INSTITUTE OF CHEMISTRY AND TECHNOLOGY OF
ENVIROMENTAL PROTECTION

SBOR DOBROVOLNÝCH HASIČŮ - VÝZNAMNÁ SLOŽKA INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU

ASSOCIATION OF VOLUNTEERS OF FIRE-FIGHTERS - ELEMENT OF INTEG. EMERG.
SYSTEM

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE
BACHELOR'S THESIS

AUTOR PRÁCE
AUTHOR

BARBORA SCHÜLLEROVÁ

VEDOUCÍ PRÁCE
SUPERVISOR

MGR. RADKA VOTOUPALOVÁ

Vysoké učení technické v Brně
Fakulta chemická
Purkyňova 464/118, 61200 Brno 12

Zadání bakalářské práce

Číslo bakalářské práce:	FCH-BAK0522/2009	Akademický rok: 2009/2010
Ústav:	Ústav chemie a technologie ochrany životního prostředí	
Student(ka):	Barbora Schüllerová	
Studijní program:	Ochrana obyvatelstva (B2825)	
Studijní obor:	Krizové řízení a ochrana obyvatelstva (2804R002)	
Vedoucí práce	Mgr. Radka Votoupalová	
Konzultanti:	Ing. Otakar Jiří Mika, CSc.	

Název bakalářské práce:

Sbor dobrovolných hasičů - významná složka integrovaného záchranného systému

Zadání bakalářské práce:

Zpracovat odborné pojednání na dané téma a uvést své vlastní názory a stanoviska. Vypracovat konkrétní návrhy na zlepšení současného stavu ve zkoumané problematice s uvedením argumentačního aparátu.

Termín odevzdání bakalářské práce: 28.5.2010

Bakalářská práce se odevzdává ve třech exemplářích na sekretariát ústavu a v elektronické formě vedoucímu bakalářské práce. Toto zadání je přílohou bakalářské práce.

Barbora Schüllerová
Student(ka)

Mgr. Radka Votoupalová
Vedoucí práce

-----
doc. Ing. Josef Čáslavský, CSc.
Ředitel ústavu

V Brně, dne 1.12.2009

-----
prof. Ing. Jaromír Havlica, DrSc.
Děkan fakulty

ABSTRAKT

Sbory dobrovolných hasičů a jejich jednotky jsou neodmyslitelnou součástí obcí a velkých průmyslových podniků v České republice. V bakalářské práci se zaměřím zejména na organizaci a činnost sborů dobrovolných hasičů obcí a jejich jednotek. Uvádím rozdíl mezi pojmy SDH a jednotkou SDH obce. Porovnám působnost dobrovolných hasičů v rámci EU. Krátce zmíním historii dobrovolných hasičů v českých zemích. Legislativně vymezím systém požární ochrany v České republice a úlohu jednotek SDH obcí. Dále se zaměřím na jednotky SDH a na jejich činnost zejména v rámci plnění úkolů ochrany obyvatelstva. Praktická část je věnována jednotkám SDH obcí v kraji Vysočina a v okrese Havlíčkův Brod, které jsou předurčeny k plnění specifických úkolů v oblasti ochrany obyvatelstva. V závěru práce jsou uvedeny výsledky vlastního výzkumu a návrhy ke zlepšení situace v dané problematice.

ABSTRACT

The associations of volunteers of fire-fighters and their fire units are inseparable part of municipals and large industrial enterprises in the Czech Republic. My bachelor thesis concentrates on organization and activity of volunteer fire-fighter associations and voluntary fire units that exist almost in every Czech village. I specify the difference between the terms association of volunteers of fire-fighters and fire units that are established by municipality. I try to compare the competency of voluntary fire-fighters in terms of European Union. I mention the history of voluntary fire-fighters in Bohemia and Moravia in short. I specify the system of fire services in the Czech Republic and the role of voluntary fire units legislatively. Then I focus on voluntary fire units and their activity in the sphere of civil protection. My practical part specializes in voluntary fire units in the region "Vysočina" and district "Havlíčkův Brod" that are predetermined for civil protection. At the end of the thesis I expose the investigations and suggestions.

KLÍČOVÁ SLOVA

Hasičský záchranný sbor České republiky, Integrovaný záchranný systém, sbor dobrovolných hasičů, jednotka sboru dobrovolných hasičů, ochrana obyvatelstva, povodeň

KEY WORDS

Fire Rescue Service of the Czech Republic, Integrated Emergency System, association of volunteers of fire-fighters, fire unit, civil protection, flood

SCHÜLLEROVÁ, B. Sbor dobrovolných hasičů – významná složka integrovaného záchranného systému. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta chemická, 2010. 72 s. Vedoucí bakalářské práce mjr. Mgr. Radka Votoupalová.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a že všechny použité literární zdroje jsem správně a úplně citovala. Bakalářská práce je z hlediska obsahu majetkem Fakulty chemické VUT v Brně a může být využita ke komerčním účelům jen se souhlasem vedoucího diplomové práce a děkana FCH VUT.

.....

podpis studenta

Poděkování

Ráda bych zde nejvíce poděkovala své vedoucí bakalářské práce mjr. Mgr. Radce Votoupalové za její čas, trpělivost, odborné vedení, rady a pomoc, které mi velmi ochotně věnovala během psaní mé práce. Dále bych ráda poděkovala Ing. Vladimíru Čechovi za poskytnutí informací a materiálů o HZS kraje Vysočina a ostatním příslušníkům HZS kraje Vysočina za spolupráci a poskytnuté rady. Děkuji všem, kteří si na mě našli během tvorby mé bakalářské práce čas a odpověděli mi na otázky. Mé poděkování za trpělivost a věcné komentáře k bakalářské práci patří hlavně mé rodině.

OBSAH

1 Úvod	7
2 Systém a zařazení dobrovolných hasičských sborů ve vybraných zemích Evropské unie .	9
2.1 Požární ochrana a dobrovolné hasičské sbory Slovenské republiky	9
2.2 Požární ochrana a dobrovolné hasičské sbory Polské republiky	10
2.3 Požární ochrana a sbor dobrovolných hasičů Spolkové republiky Německo	10
2.4 Požární ochrana a dobrovolné hasičské sbory Republiky Rakousko	12
2.5 Systém požární ochrany a modely služeb v evropské unii – závěrečné srovnání	13
3 Organizace požární ochrany v České republice	14
3.1 Stručná historie dobrovolných hasičů v českých zemích	15
3.2 Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska	17
3.3 Legislativa pro zabezpečení požární ochrany v České republice	18
3.3.1 Jednotky SDH obce ve smyslu zákona o požární ochraně	19
3.3.2 Plošné pokrytí	20
3.3.3 Požární poplachový plán kraje	21
3.4 Druhy a kategorie jednotek požární ochrany	21
3.5 Zřizování a úkoly jednotek SDH obcí	23
4 Zařazení JSDH obcí do Integrovaného záchranného systému České republiky	26
4.1 Vznik a vývoj integrovaného záchranného systému (IZS)	26
4.2 Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému	26
4.2.1 Rozlišení základních a ostatních složek IZS podle zákona	27
4.3 Řízení IZS	28
4.4 Začlenění jednotek SDH obce do IZS	30
4.5 Zákon o IZS a ochrana obyvatelstva	30
5 Ochrana obyvatelstva v České republice a podíl JSDH při plnění úkolů na úseku civilní ochrany	32
5.1 Stručná historie Ochrany obyvatelstva v České republice	32
5.2 Legislativní zabezpečení ochrany obyvatelstva	34
5.2.1 Klíčová legislativa pro oblast ochrany obyvatelstva	34
5.3 Podíl JSDH při plnění úkolů na úseku civilní ochrany	34
5.4 Podrobnosti o úkolech JSDH obcí v rámci ochrany obyvatelstva	36
5.4.1 Podíl JSDH obcí na evakuaci obyvatel	36
5.4.2 Podíl JSDH obcí na varování obyvatelstva	36
5.5 Podíl JSDH obcí na zajištění podmínek nouzového přežití obyvatelstva a humanitární pomoci	37

5.5.1 Podíl JSDH obcí na označování oblastí s výskytem nebezpečných látek	38
5.5.2 Podíl JSDH obcí na dekontaminaci postižených obyvatel nebo majetku	39
6 Jednotky SDH obcí a předurčené jednotky SDH obcí k plnění specifických úkolů ochrany obyvatelstva v kraji Vysočina	40
6.1 Všeobecné informace o kraji	40
6.2 Mimořádné události a krizové situace v kraji Vysočina	40
6.3 Stručné informace o organizaci hasičů v kraji Vysočina	41
6.3.1 Přehled jednotek HZS a jednotek PO v kraji Vysočina	41
6.3.2 Zásahová činnost jednotek PO v roce 2009	41
6.4 Předurčené jednotky SDH obcí v kraji Vysočina.....	42
6.4.1 Vybrané JPO II a JPO III a jejich předurčenost	42
6.5 Specializační kurzy pro JSDH na Vysočině zaměřené na Ochranu obyvatelstva.....	43
6.6 Jednotky předurčené pro zabezpečení pomoci evakuovanému obyvatelstvu v místě příjmových obcí.....	43
6.7 Jednotky předurčené pro dekontaminaci osob – obsluha SDO II	45
6.8 Jednotky předurčené k zajištění nouzového přežití – obsluha kontejneru nouzového přežití.....	46
6.9 Jednotky předurčené k výstavbě protipovodňových opatření	47
7 předurčené jednotky v okrese havlíčkův brod.....	50
7.1 Všeobecné informace o okrese Havlíčkův Brod	50
7.2 SDH a jednotky SDH obcí v okrese Havlíčkův Brod	51
7.3 Jednotky SDH obcí předurčené k ochraně obyvatelstva	51
7.4 Připravenost a akceschopnost předurčených JSDH okresu Havlíčkův Brod	51
7.4.1 Jednotka obce Štoky	51
7.4.2 Jednotka SDH obce Herálec	52
7.4.3 Jednotka SDH obce Habry	52
7.5 Činnost jednotek při povodních se zaměřením na evakuaci	53
8 Závěr.....	55
9 Použité literární zdroje	56
10 Seznam použitých zkratk.....	61
11 Seznam příloh.....	62

1 ÚVOD

Lidská civilizace je již od samého zrodu neustále obklopena různými druhy hrozeb, zpočátku původu přírodního. Vědeckotechnický vývoj přinesl pokrok ve všech oborech lidské činnosti, ale také nebezpečí v podobě závažných technických a technologických havárií. Od nepaměti musí lidstvo čelit účinkům zemětřesení, povodní, lesních požárů, katastrof způsobených lidskou činností, učí se jim předcházet, odvracet nebo alespoň zmírňovat jejich dopad na co nejmenší možnou hranici a především se snaží chránit své životy, zdraví a majetek. Každý člověk má od pradávna dispozice k tomu, aby nebyl lhostejný ke svému okolí a ke světu. V daleké historii pramenilo dobrovolnictví, ještě než se mu tak začalo říkat, z čistě nezištných důvodů. Jedinou odměnou byl hřejivý pocit z vykonaného dobra. Vznikalo z přesvědčení lidí, kteří věřili, že má smysl pomáhat. Řadového občana vedou k dobrovolnictví v drtivé většině případů důvody morální – touha pomáhat bližnímu. Dobrovolnictví je definováno jako „základní stavební prvek občanské společnosti. Uskutečňuje nejvyšší aspirace lidstva – touhu po míru, svobodě, příležitostech, bezpečí a spravedlnosti pro všechny“. [1]

Tématem mé bakalářské práce je organizace a činnost Sboru dobrovolných hasičů, který je jednou z nejstarších a nejvíce rozšířených dobrovolnických organizovaných aktivit u nás. Dobrovolné hasičské sbory nehrají důležitou roli jen u nás, ale i v mnoha zemích světa, kde doplňují činnost profesionálních hasičských sborů a dle potřeby i činnost hasičských útvarů průmyslových, dopravních a dalších společností. V Česku příspěvkové profesionální sbory tvoří dohromady Hasičský záchranný sbor České republiky. Dobrovolné sbory jsou právně samostatné, nebo fungují jako organizační složky občanských sdružení (Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, Čeká hasičská jednota, Moravská hasičská jednota) a bývají sponzorovány obcemi nebo firmami.

V České republice je asi 340 tisíc občanů, kteří jsou členy různých dobrovolných hasičských hnutí. V současné době jsou asi také jediným fungujícím článkem v obci, který je ochoten pomáhat spoluobčanům v každé situaci a bez nároku na odměnu, často i za cenu zranění či obětování vlastního života.

Ve své práci se zaměřím na jednotky SDH obce, jejichž členové mnohdy pochází z řad sborů dobrovolných hasičů a jejichž základním úkolem je ochrana života a zdraví občanů a majetku před požáry a při poskytování pomoci při živelních pohromách a dalších mimořádných událostech.

V první části bakalářské práce se krátce zmíním o organizaci, struktuře a působení dobrovolných hasičů v zemích Evropské unie. Dále se budu věnovat sborům dobrovolných hasičů a jednotkám SDH v České republice, kde vymezím jejich působnost nejprve legislativně a právně. V dalších kapitolách zmíním historii a současnost dobrovolné a profesionální požární ochrany v českých zemích, popíši organizaci a strukturu systému PO. Poté stručně vylíčím historii civilní ochrany v naší zemi a zaměřím se na úkoly jednotek SDH obcí při zabezpečování ochrany obyvatelstva.

V druhé části práce se budu zabývat kategoriemi jednotek požární ochrany z hlediska plošného pokrytí území, konkrétně jednotkami SDH obcí zařazených do kategorií II a III, které jsou předurčeny k plnění úkolů ochrany obyvatelstva v kraji Vysočina. Zpracuji přehled a předurčení vybraných jednotek v okrese Havlíčkův Brod. Na základě výzkumu zhodnotím připravenost vybraných JSDH na realizaci protipovodňových opatření, evakuaci obyvatelstva a případně uvedu vlastní návrhy a připomínky.

2 SYSTÉM A ZAŘAZENÍ DOBROVOLNÝCH HASIČSKÝCH SBORŮ VE VYBRANÝCH ZEMÍCH EVROPSKÉ UNIE

Dobrovolní hasiči jsou součástí záchranných sborů nejen v České republice, ale i v ostatních zemích Evropské unie. Přes veškeré rozdíly ve struktuře a organizaci, je princip nezištné pomoci při požárech, živelních pohromách a jiných mimořádných situacích, považován za základní poslání hasičů napříč Evropou. Členy dobrovolných jednotek se ve všech státech EU mohou stát muži i ženy, kteří splní podmínky přijetí daného státu.

V některých státech Evropy jsou dobrovolní hasiči rozhodující složkou požární ochrany, jinde fungují jako významná podpora profesionálních sborů.

V této kapitole se zaměřím na země EU, které mají s Českou republikou nejen společnou hranici, ale také spolupracují v oblasti požární ochrany, například při společných soutěžích v požárním sportu, cvičeních, výměnných stážích, složitých zásazích přesahujících hranice země apod. Jedná se o Slovensko, Polsko, Rakousko a Německo.

2.1 Požární ochrana a dobrovolné hasičské sbory Slovenské republiky

Slovenská republika je nejbližším sousedem ČR a v mnoha ohledech i nejvýznamnějším, nejen proto, že od roku 1938 do roku 1993 jsme fungovali jako jeden stát.

Slovensko zaujímá rozlohu 49 tis. km², má 5,7mil. obyvatel a administrativně se dělí na 8 krajů. Systém požární ochrany na Slovensku zabezpečuje profesionální „Hasičský a záchranný zbor Slovenskej republiky“ (HaZZ), s podporou „Dobrovoľnej požiarnej ochrany Slovenskej republiky“ (DPO). HaZZ SR tvoří prezídium, 8 krajských ředitelství, 51 okresních ředitelství, dále Hasičský a záchranný útvar hlavního města SR Bratislavy, záchranné brigády HZZ v Malackách, Žilině a Humennom, Stredná škola požiarnej ochrany MV SR v Žilině a Požiarnotechnický a expertízy ústav MV SR v Bratislavě. Ve státní službě je zaměstnáno 3 947 příslušníků a asi 274 zaměstnanců ve veřejné službě. [2]

Nestátní hasiči (dobrovolní) působí ve prospěch a na podporu profesionálního hasičského sboru. Základním a výkonným článkem organizační struktury DPO SR je „Dobrovoľný hasičský zbor Slovenskej republiky (DHZ SR)“. Ustanovuje se v obcích a u právnických osob. DHZ napomáhá vytvářet pro tzv. dobrovolné hasičské jednotky obcí či měst personální, organizační, technické a materiální podmínky. Mezi hlavní úkoly DZH SR patří zásahová činnost a technická pomoc, předcházení požárům (prevence, vzdělávání), výchova dětí a mládeže (v současnosti cca 10 000 mladých požárníků), spolupráce se samosprávou a právnickými osobami, a v neposlední řadě plnění úkolů civilní ochrany obyvatelstva. V současné době je na Slovensku 2 938 DHZ s počtem 98 262 členů. [2] Tyto dobrovolné hasičské sbory podle územního principu tvoří 58 okresních organizací dobrovolné požární ochrany a na delegačním principu je ustanoveno 8 krajských výborů. Každý kraj má v Prezídiu DPO SR své zastoupení viceprezidentem. V čele stojí prezident, který vykonává svoji funkci dobrovolně. [2]

DPO SR má odbornou školu v Martině, která zabezpečuje vzdělávání a školení dobrovolných hasičů. Odborná příprava dobrovolných hasičských jednotek je koncipována tak, aby posílila praktickou část odborné připravenosti na zásahovou činnost. [3]

Zdolávání požárů, činnosti spojené se záchrannými pracemi při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech, vykonávají na Slovensku následující druhy hasičských jednotek [2]:

- *Hasičský a záchranný zbor*, – je složený z příslušníků a je zřízen zákonem č. 315/2001 Zb., o Hasičskom a záchrannom zbere,
- *závodní hasičský útvar*, je složený ze zaměstnanců právnické osoby nebo fyzické osoby – podnikatele,
- *závodní hasičský zbor*, je složený ze zaměstnanců právnické osoby nebo fyzické osoby – podnikatele,
- *obecný hasičský útvar*, je složený ze zaměstnanců obce – dobrovolníci,
- *obecný hasičský zbor*, je složený z fyzických osob – dobrovolníci

2.2 Požární ochrana a dobrovolné hasičské sbory Polské republiky

Naším severním sousedem je Polsko, které zaujímá rozlohu 312 tis. km² a má 38,6 mil. obyvatel. Administrativně se dělí na 16 vojvodství a ta se dále člení na okresy. V zemi funguje státní záchranný a požární systém (dále jako „SZPS“), jehož jádro tvoří Státní požární ochrana (SPO). Ústředním orgánem je Hlavní velitelství Státní požární ochrany (SPO). SZPS je organizovaný tak, aby umožnil plnění svých úkolů na jednotlivých úrovních – státní, vojvodské a okresní. Vojvodským velitelstvím je podřízeno 335 okresních, městských velitelství a ty přímo řídí 507 požárně – záchranných jednotek na teritoriu svých okresů. Celkem je v rámci SPO organizováno asi 350 tis. profesionálních hasičů. [3]

Okresy zaujímají důležité místo v SZPS. „SZPS na stupni okres je tedy základním nástrojem“ [3] pro působení záchranné činnosti (hašení požárů, živelní pohromy apod.) Hlavní síly a prostředky na území okresu tvoří dobrovolní hasiči. V rámci požárního pokrytí území Polska pak v systému působí společně jednotky SPO s asi 3 230 jednotkami dobrovolných hasičů. Na jednu jednotku tedy připadá v průměru 100 km² území k ochraně.

V Polsku se většina dobrovolných hasičů sdružuje ve Svazu dobrovolných hasičů. V současné době, má toto sdružení asi 700 tis. členů, dobrovolných hasičů. A asi 470 tis. těchto dobrovolných hasičů je schopno se účastnit aktivně záchranných akcí.

Dobrovolní hasiči se začleňují do cca 18 200 sborů a z toho 3 230 je začleněno v rámci systému. Více než 1,9 tis. dobrovolných hasičů bylo od roku 1999 vyškoleny v poskytování první předlékařské pomoci.[3]

Co se týče ochrany obyvatelstva v Polsku, nebylo dosud uceleno legislativní vymezení ochrany obyvatelstva, její organizace a struktury. V současné době je tato problematika řešena a projednávána. Návrhem je přijetí všeobecného systému ochrany obyvatelstva, který se skládá ze dvou subsystémů existujícího systému civilní obrany (ochrany) a Celostátního záchranného a hasičského systému.[3]

2.3 Požární ochrana a sbor dobrovolných hasičů Spolkové republiky Německo

Nejdelší společnou hranici má Česká republika s Německem, které patří mezi největší státy Evropy. Rozkládá se na 357 tis. km² a na jeho území žije asi 80 mil. obyvatel. Z hlediska správního se člení na 16 spolkových zemí, které se dále člení na zemské okresy a obce.

Požární ochrana v Německu je plně zajišťována každou ze spolkových zemí, na základě zemských zákonů. V SRN je na rozdíl od ČR upřednostňován princip dobrovolnosti, který

vychází z historických tradic, spočívajících v pozitivním vztahu obyvatelstva ke spolkové a konfesní činnosti. Celkem je v Německu organizováno asi 1,4 mil. hasičů, převážně dobrovolníků. [3]

Hasiči v Německu se sdružují do jednotlivých místních požárních svazů, které tvoří společné okresní požární svazy, ty se sdružují do zemských svazů, které pak mají zastřešení ve Spolkovém požárním svazu. Hasičské sbory jsou zřizovány obcemi, kromě Bavorska, kde nejsou „obecní zařízení“ [3], ale mají zde status spolku. Hasiči jsou z velké části financováni svými obcemi. Výjimku tvoří mzdy hasičů z povolání, dotace a příspěvky spolkové republiky na výzbroj a výstroj, odbornou přípravu a podobné účely. Základem rozmístění hasičských jednotek (a tím povinností obcí je založit) je zpracovaný plán jejich potřeby k pokrytí celého území – tedy velkých i malých měst a všech obcí. Mezi další povinnosti obcí bez ohledu na jejich velikost, je plnění úkolů ochrany obyvatelstva v jejich územní působnosti.

Dobrovolné hasičské jednotky a sbory mají v kompetenci nejen boj s požáry, ale i požární prevenci, poskytování technické pomoci při nehodách a jiných nouzových situacích, pomoc při živelních pohromách, technických poruchách nebo při likvidaci škod na životním prostředí, zásahy a pomoc při nehodách s nebezpečnými látkami a také se podílejí i na civilní ochraně (ochraně obyvatelstva). [3]

K hlavním úkolům hasičských jednotek patří záchrana osob, majetku a zvířat, boj s požáry, technická pomoc, a v některých zemích i rychlá zdravotnická pomoc a transport pacientů.

Zatímco technické vybavení a odborná příprava je díky spolkovým předpisům téměř stejná, organizace a financování hasičů v jednotlivých spolkových zemích je často rozdílné. Vzhledem k tomu je téměř nemožné hovořit o „německých hasičích“. Je spíše třeba hovořit o hasičích dle jednotlivých zemí.

Skladba hasičů z povolání (německy „Berufsfeuerwehr“) [4]:

- Kdy musí být v obci tito hasiči, záleží na zákonech dané spolkové země. Liší se to počtem obyvatel města nebo jeho statusem. (Většinou se jedná o 100 000 obyvatel).
- Jsou velká města, která provozují „hasiče z povolání“, přestože k tomu nejsou nucena zákony nebo předpisy (např. Minden, Cuxhaven nebo Iserlohn).
- Kromě toho existují hasiči z povolání, kteří jimi ve smyslu toho názvu nejsou. Jednotky dobrovolných hasičů mají totiž část svých sil v tzv. „placené funkci“. I zde o povinnosti tyto síly zřídit rozhodují jednotlivé spolkové státy. Například v Nordrhejn – Westfálsku tato povinnost vzniká u obcí s více než 25 000 obyvateli. Jinde, třeba ve Šlesvicku – Holštýnsku a Mecklenburgsku – Vorpommern je vůbec neznají a nemají.
- Badensko – Württenbersko zná pouze obecní hasiče. Ti mohou mít v rámci dobrovolné jednotky oddělení, kde jsou také placené síly.
- Další variantou je, že jednotky zaměstnávají placené členy, kteří udržují a opravují techniku. Ti jsou zaměstnanci obce.
- Ve městech, kde jsou dobrovolní i profesionální hasiči je velitelem u zásahu zpravidla hasič z povolání.

- Na velkých letištích, rafinériích, v chemických závodech a dalších průmyslových podnicích se hasiči nejmenují hasiči z povolání, nýbrž závodní nebo podnikoví hasiči. Tito soukromí hasiči nepatří k veřejným hasičům a s určitými výjimkami zasahují pouze na území své firmy. Tyto jednotky se skládají ze sil na vedlejší nebo hlavní pracovní poměr.
- V armádě působí "Bundeswehr-Feuerwehr" a jsou umístěny na německých leteckých základnách, námořních základnách a vojenských základnách.

Dobrovolní hasiči (německy "Freiwillige Feuerwehr") [4]:

- Ve všech městech, kde jsou hasiči z povolání, existují paralelně i dobrovolní hasiči. Pomáhají a doplňují profesionální jednotky, zejména u zásahů většího rozsahu.
- Úkoly požární ochrany a s tím spojená organizace hasičů v Německu spadá, jak již bylo řečeno, do pravomoci jednotlivých spolkových zemí.
- Aktivní služba dobrovolného hasiče začíná v některých zemích v 16, ve většině však v 18 letech. Setrvávají v ní do 60, nejvýše 65 let. Zdravotní stav je samozřejmě po celou dobu služby sledován a rozhoduje o pokračování ve službě.

Další organizací, která funguje na bázi neplacených – dobrovolných členů (99 %), je spolkový institut THW – Das Technische Hilfswerk (Technická pomocná služba), která plní funkci celostátního druhoplánového prostředku nasazení v případě rozsáhlých přírodních a antropogenních katastrof, a to i v zahraničí. Jeho struktura je ve světě jediná tohoto druhu. Více než 80 000 členů a členek, mezi nimi bezpočet techniků, inženýrů, logistiků a specialistů všeho druhu, kteří jsou dislokováni v celkem 668 místních sdruženích, se ve svém volném čase angažuje v ochraně svých spoluobčanů. [3]

2.4 Požární ochrana a dobrovolné hasičské sbory Republiky Rakousko

Naším jižním sousedem, který patří mezi nejvyspělejší státy Evropy, je Rakousko. Celková rozloha země je asi 84 tis. km² a žije zde asi 8 mil. obyvatel. Jedná se o federativní republiku 9 spolkových zemí včetně Vídně.

Stejně jako v Německu, je i v rakouské požární ochraně upřednostňován princip dobrovolnosti. Samostatnou zásahovou činnost provádějí převážně dobrovolné požární sbory, které jsou proto ustaveny i v těch nejmenších obcích. Hasičské sbory spadají do kompetence spolkových zemí. Jejich činnost je řízena zemskými zákony (legislativou týkající se požární politiky). Tyto zákony udávají povinnost příslušným obcím, aby zřídily alespoň jednu akceschopnou hasičskou jednotku. Celkem je v Rakousku asi 320 tis. hasičů (ženy i muži), 5 500 dobrovolných hasičských sborů 6 profesionálních a 300 podnikových. Profesionální hasičské sbory se nacházejí pouze v 6 největších městech Rakouska – Vídeň, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Salzburg a Linz. Celkem mají cca 2 400 hasičů, z toho 1 700 v samotné Vídni. Profesionální hasičské sbory pracují pod patronací místního územně – správního orgánu. Podnikoví hasiči pracují na důležitých letištích, v ropných rafinériích, petrochemických závodech a mnohých dalších, dokonce i na některých klinikách a v nemocnicích. Protože se hasiči také podílejí na poskytování předlékařské pomoci zraněným osobám, disponují v rámci požární a zdravotní záchranné služby i sanitními vozidly. Pro případy rozsáhlých mimořádných událostí je zřízena tzv. hasičí a záchranná služba, složená z jednotek PO a určená k nasazení mimo okres. [3]

Hasičské sbory se sdružují do zemských požárních svazů (celkem 9). Jejich zastřešující organizací je Rakouský spolkový požární svaz, který zabezpečuje hasičům vzdělávání, protipožární techniku, výstroj a celkově je sdružuje. Dobrovolné hasičské jednotky a sbory mají v kompetenci nejen boj s požáry, ale i požární prevenci, poskytování technické pomoci při nehodách a jiných nouzových situacích, pomoc při živelních pohromách, technických poruchách nebo při likvidaci škod na životním prostředí, zásahy a pomoc při nehodách s nebezpečnými látkami a také se podílejí i na civilní ochraně (ochraně obyvatelstva). [3]

2.5 Systém požární ochrany a modely služeb v evropské unii – závěrečné srovnání

Závěrem lze konstatovat, že systém požární ochrany v jednotlivých státech vychází z kulturně-historických tradic, ze specifických podmínek geografických a ekonomických. V zemích východní Evropy převládají profesionálové ve služebním poměru, zatímco v západní Evropě jde zejména o profesionály, jejichž zaměstnavateli jsou obce a nižší stupně veřejné správy. Naopak v německy hovořících zemích, Německu a Rakousku vysoce převažuje podíl dobrovolnosti. Podíl dobrovolných hasičů v Itálii je rovněž nezanedbatelný, Belgická požární ochrana je v podstatě založena jen na dobrovolnictví. Ve Francii existují 3 modely služeb a to profesionální, dobrovolný a vojenský, přičemž právě dobrovolní hasiči tvoří 85 % z celkového počtu. Velká Británie, vzhledem ke své rozloze a členitosti využívá kombinovaného modelu služby, tedy požární ochranu zde zajišťují profesionální hasičské sbory, doplňované dobrovolnými hasičskými sbory. Každý z představených modelů má své klady i zápory. Jako jeden z nejlepších a nejpropracovanějších se mi však jeví systém požární ochrany v České republice, kterým se zabývám v následujících kapitolách. Zároveň je třeba konstatovat, že v rámci EU se dobrovolní hasiči všech zdokumentovaných zemí podílejí i na plnění úkolů spojených s ochranou obyvatelstva.

3 ORGANIZACE POŽÁRNÍ OCHRANY V ČESKÉ REPUBLICE

Česká republika je vnitrozemský stát, ležící ve střední Evropě. Rozloha státu je 78 864 km², což ji řadí mezi středně velké státy. Ve střední Evropě zaujímá území celkem třech historických zemí – Čechy, Morava a Slezsko. Státní hranice ČR jsou tvořeny sousedstvím se Slovenskem, Rakouskem, Německem a Polskem. V roce 2009 v České republice žilo přibližně 10,5 mil. obyvatel. Administrativně se Česko dělí na 14 samosprávných krajů.

Organizace a struktura požární ochrany prošla mnohaletým vývojem a prodělala mnoho změn i zvrátů. V českých zemích, je zabezpečování požární ochrany na území obce historicky svěřeno do pravomocí obcí, které již v minulosti zřizovaly různé hlásné služby, svými předpisy nařizovaly každému občanovi pomáhat při hašení požárů a poskytovat k tomu své věcné prostředky. Od druhé poloviny 19. století začaly obce zřizovat první české hasičské sbory dobrovolných, ale i profesionálních hasičů za účelem ochrany před požáry. Tyto sbory plnily úlohu nejen v oblasti hašení požárů, ale i v oblasti kulturně - společenské a poskytování samaritánské pomoci. V současné době je systém požární ochrany v České republice tvořen na profesionální úrovni Hasičským záchranným sborem České republiky (HZS ČR), na bázi dobrovolnictví pak jejich činnost doplňují jednotky sborů dobrovolných hasičů. Jejich základním posláním je chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech. Základním právním předpisem je zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, kdy navazuje na koncepci ochrany životů a majetku občanů, která je dána Ústavou České republiky.

HZS ČR tvoří generální ředitelství HZS ČR, které je organizační součástí Ministerstva vnitra, 14 hasičských záchranných sborů krajů, Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany ve Frýdku-Místku a Záchranný útvar HZS ČR v Hlučíně. Součástí Generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR jsou také vzdělávací, technická a účelová zařízení: Odborná učiliště požární ochrany (ve Frýdku-Místku, Brně, Chomutově a Borovanech), Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, Technický ústav požární ochrany Praha, Opravárenský závod Olomouc a Základna logistiky Olomouc. [8] Úkoly hasičského záchranného sboru plní příslušníci HZS ve služebním poměru a občanští zaměstnanci HZS v pracovním poměru. V roce 2009 bylo v HZS ČR systematizováno 9 614 služebních míst příslušníků HZS ČR a 1 183 pracovních míst občanských zaměstnanců. Do 239 jednotek PO bylo k 31. 12. 2009 zařazeno 6 599 služebních míst příslušníků HZS ČR, kteří byli zařazeni do jednotek HZS krajů. Dále bylo zařazeno 2 430 profesionálních hasičů do 113 jednotek HZS podniků, z toho je 497 vojenských hasičů v 19 jednotkách. [6]

Zdolávání požárů, činnosti spojené se záchrannými pracemi při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech vykonávají „jednotky požární ochrany“, které tvoří základní páteř plošného pokrytí území krajů. Jsou tvořeny jednotkami HZS krajů, které jsou při své činnosti významně doplňovány a podporovány jednotkami sborů dobrovolných hasičů obcí. V roce 2009 bylo evidováno 7 326 jednotek SDH obcí s více než 74 000 členy, z toho je 202 JPO II, 1339 JPO III a 5 785 JPO V. Statistika uvádí, že z celkového počtu 140 204 zásahů v ČR, se členové JSDH obcí podíleli na 41 475 zásazích. [6]

Sbor dobrovolných hasičů je obecné označení dobrovolnického hasičského sboru a zároveň i součást názvu většiny konkrétních dobrovolných hasičských sborů. V současné době evidují tyto sbory asi 340 000 členů. Sbory dobrovolných hasičů a dobrovolné hasičské jednotky

provazují svou činnost již 146 let. Jsou významným článkem nejen v oblasti požární ochrany, ale zároveň tvoří významnou součást kulturní historie českých zemí.

3.1 Stručná historie dobrovolných hasičů v českých zemích

Počátky hasičských sborů v českých zemích, sahají do druhé poloviny 19. století. Zřizování sborů a jejich povinnosti odpovídaly předpisům vydaných vládnoucí monarchií Habsburků. První profesionální hasičský sbor, byl jako jeden z prvních v Evropě založen v Praze, roku 1853, a tvořilo ho 30 metařů – hasičů. Ti po výcviku byli i nadále metaři, lišili se pouze červenou páskou na rameni. Až v roce 1866 přestali mít povinnost zametat ulice a věnovali se pouze požární ochraně. Členové pražského sboru měli i velký význam pro další rozvoj dobrovolného hasičstva v českých zemích, neboť měli povoleno provádět výcvik v mimopražských hasičských sborech. V letech 1854, 1856, 1858 a 1863 vznikaly obecní německé dobrovolné hasičské sbory v Čechách v Zákupcích, České Kamenici, Rumburku a Liberci. Tyto sbory se však skládaly pouze z občanů německé národnosti. [7]

První český sbor dobrovolných hasičů vznikl 22. května 1864 ve Velvarech. Členové tohoto sboru měli určitý cíl a myšlenku, která je spojovala, a to „ochraňovat životy, zdraví a majetek před požáry a jinými živelnými pohromami“. Právě díky této myšlence našli velvarští dobrovolníci brzy další následovníky. Podle velvarských stanov pak zpracovala stanovy i jiná města, jako Mělník, Votice, Pacov, Klatovy, Polná a mnoho dalších. V šedesátých letech byl také založen sbor dobrovolných hasičů ve Slaném, Chrudimi, Roudnici, Nepomuku, Kolíně, Kutné Hoře, Plaňanech a Táboře. Na Moravě vznikaly první české hasičské sbory ve Velkém Meziříčí v roce 1868 a o rok později v Třebíči. Ale také na Moravě mají prvenství Němci, kteří založili svůj první sbor ve Fulneku v roce 1861. Koncem roku 1870 bylo již na území tehdejších zemí Koruny české dvacet sborů dobrovolných hasičů a roku 1874 jich bylo už 107. [7]

Kromě hašení požárů, bylo druhou významnou myšlenkou vychovávat členy hasičských sborů k rodné mateřské řeči, jelikož v době Rakouska - Uherska byla úřední řečí pouze němčina. Za první SDH s českým velením je považován sbor ve Velkém Meziříčí (okres Žďár nad Sázavou) založený 28. 6. 1868 jako „Tělocvičná hasičská jednota Sokol“. Bylo vytvořeno názvosloví, na jehož tvorbě se podílel i dr. Miroslav Tyrš (zakladatel Sokola). Povely byly zakládány na jeho již dříve vytvořeném tělovýchovném názvosloví. Povely se užívají dodnes např. „Družstvo (četo), POZOR!“, Družstvo (četo), vpravo HLEĎ!“ [23]

Vznik nových sborů v českých zemích výrazně ovlivnil Zemský zákon č. 135/1867, o právu shromažďovacím a pozdější Řád policie požárové, jehož hlavní zásady platily až do roku 1941. Od roku 1875 pak platil „Řád požární policie pro království České“. Nejstarším českým hasičským spisem je však knížička o 58 stranách „Dobrovolný sbor hasičů čili navedení, jak se v každém venkovském městě i v každé venkovské vsi s nepatrnými výlohami zřídit dá ochrana proti ohni aneb ústav k hašení a hájení při požárech[7]“ od Ferdinanda Leitenbergra, c.k. pens. rytmistra v Zákupcích v Čechách z roku 1856. V roce 1860 pak vyšel v Praze nákladem Karla Bellmanna druhý hasičský spis pod názvem „O požárech a hašení ohně“. [7]

V roce 1879 došlo k založení Ústřední zemské hasičské jednoty Království českého, která byla v roce 1885 rozdělena na českou a německou sekci. Její zakladatel Reginald Czermack byl v roce 1890 na prvním všeobecném sjezdu hasičském zvolen celorakouským starostou.

V roce 1900 ho vystřídal Karel Vozáb, který byl ve stejném roce spoluzakladatelem Hasičské pojišťovny. [7]

V 90. letech 19. Století, vznikaly samostatné české, německé a moravskoslezské jednoty. Dosavadní hasičí zařízení však naprosto nevyhovovalo, a tak začaly vznikat firmy specializující se na hasičskou techniku. Vyráběly novou techniku, jako posuvné žebříky, konopné hadice, hydranty, ohebné savice, místo ručních stříkaček byly zaváděny berlové, k parním stříkačkám přibýly stroje poháněné elektrickým proudem nebo benzinem. [7]

V období 1. světové války byla přerušena činnost všech dobrovolných hasičských sborů na několik let. K vojenské službě za první světové války bylo povoláno ze 120 000 členů českých hasičských sborů přes 85 000 mužů (70 % členů). Z povolanych jich 11 150 padlo (13,74 %), následkem útrap zemřelo 2 542 českých hasičů (3,15 %). Do legií nastoupilo 6 140 hasičů (7,57 %) a nezvěstných zůstalo 1 571 (1,83 %) z celkem mobilizovaných členů SDH. [7]

Po válce dochází k opětovnému oživení a dne 21. prosince 1919 byl v Brně ustanoven Svaz dobrovolného hasičstva československého. Tento svaz měl 298 žup, 9 536 sborů a v té době celkem 265 000 členů. V období první republiky byli profesionální hasiči jen v některých větších městech, zatímco v ostatních městech na vesnicích se požární ochrany ujali nadšení dobrovolníci. Někde byly dobrovolné hasičské sbory posíleny městským zaměstnancem zastávajícím funkci strojníka, popřípadě velitele. [7]

Období 2. světové války bylo pro činnost spolků velmi nepříznivé. Po zřízení protektorátu, byl Řád požárové policie a hasiči převedeni do gesce Ministerstva vnitra a zároveň byly zrušeny již zmíněné zákony. Řada z hasičů profesionálních i dobrovolných se zapojila do protifašistického odboje. Přes 2 000 těchto hasičů bylo uvězněno a z toho zhruba polovina zemřela v koncentračních táborech. 189 hasičů pak zemřelo při květnové revoluci na pražských barikádách.

Po válce přibývali další členové sborů a jejich počet přesáhl 400 000. V roce 1952 byla poprvé na celostátní konferenci zdůrazněna prevence a výchova občanů v boji proti požárům. Požární ochrana byla zařazena do oboru působnosti Ministerstva vnitra, plnění úkolů na úseku požární ochrany zajišťovaly národní výbory (místní, okresní a krajské), jejichž výkonným orgánem pro tuto oblast byli profesionální, dobrovolní a podnikoví hasiči. Ti pak ve službě požívali ochrany veřejného činitele. [7]

K zásadní reorganizaci požární ochrany dochází zejména v souvislosti s přijetím zákona o státním požárním dozoru a požární ochraně v roce 1953. Na jeho základě se výkonnými jednotkami požární ochrany staly veřejné a závodní jednotky a požární ochrana byla budována na principech vojensky organizované složky. [7]

Přijetím nového zákona o požární ochraně v roce 1958 však došlo k postupné decentralizaci požární ochrany a následnému oslabení její úrovně. Celá řada státních funkcí byla předána dobrovolné organizaci Československý svaz požární ochrany. V souvislosti se vznikem federativního uspořádání státu v roce 1969 byla požární ochrana zařazena do výlučné působnosti národních rad, což vedlo k vytvoření Hlavní správy požární ochrany Ministerstva vnitra ČSR a Hlavní správa požární ochrany Ministerstva vnitra SSR.

V roce 1985 vyšel zákona o požární ochraně, který přes své novelizace zůstává dosud v platnosti. [7]

V současnosti jsou dobrovolní hasiči většinou organizováni v občanských sdruženích, která působí na úseku požární ochrany. [8] Mezi nejvýznamnější patří Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (cca 300 000 členů), dále Česká hasičská jednota (cca 4 100 členů) – ve které se sdružují hasiči z Čech, a Moravská hasičská jednota (cca 3 500 členů) – členy jsou hasiči z Moravy a moravského Slezska.

Tato sdružení se ve své činnosti zaměřují mimo jiné i na aktivní pomoc složkám integrovaného záchranného systému při řešení mimořádných událostí. [8]

3.2 Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska

Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (SH ČMS) vzniklo dne 9. dubna 1991, v souladu s Ústavou ČR a zákonem č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, a které působí na úseku požární ochrany ve smyslu zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně. Hlavní myšlenkou založení sdružení je “projev vůle tisíce hasičů v souladu s právem svobodně se sdružovat“. [9]

SH ČMS je právnickou osobou a jeho statutárním orgánem je výkonný výbor SH ČMS, za který jedná starosta SH ČMS. [9] Organizačními jednotkami SH ČMS jsou mimo jiné sbory dobrovolných hasičů. Členství v SH ČMS je dobrovolné. Členem může být fyzická nebo právnická osoba. Řádné členství fyzické osoby v SH ČMS je možné pouze v jednom sboru. Členství ve sdružení je řádné (hasiči, mladí hasiči) nebo mimořádné (členové „podporující, kolektivní, čestní [9]“). Podle druhu členství jsou diferenciována práva, povinnosti a postavení členů [9]. SH ČMS sdružuje cca 300 000 členů (kraj Vysočina 38 000 členů).

Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska má snahu vytvářet takové podmínky pro občany ČR, které účinně ochrání jejich zdraví, životy a majetek před požáry, živelními pohromami a jinými mimořádnými událostmi. Sdružení se tak snaží spolupůsobit a spolupracovat se složkami IZS a jinými organizacemi. Prvořadým cílem sdružení je tedy pomoc veřejnosti (obcím, právnickým a fyzickým osobám, státním orgánům), poskytnutím svých prostředků k provedení záchranných a likvidačních prací, plnění úkolů ochrany obyvatelstva, plněním preventivních a represivních úkolů, pořádáním sportovních, kulturních a hlavně vzdělávacích akcí, školení, besed pro veřejnost apod.

Úsek mládeže má ve své kompetenci především hledání zdrojů finančních prostředků na činnost hasičské mládeže. Hlavní pozornost směřuje k rozvoji poznatků mládeže v rámci požární ochrany prostřednictvím letních škol, specializačních kurzů a školení. SH ČMS nabízí mladší generaci volnočasové aktivity (sportovní soutěže mladých hasičů, tábory, apod.).

Úsek represe se snaží spoluzajišťovat odbornou přípravu k dosažení odborné způsobilosti velitelů jednotek či družstev a strojníků, dále ve vzájemné spolupráci s Hasičským záchranným sborem provádět prověřovací cvičení jednotek požární ochrany a složek integrovaného záchranného systému, realizovat sportovní akce a vykonávat publikační činnost.

Cílem úseku prevence je získávat a odborně připravovat pro aktivní preventivní a výchovnou činnost členy sdružení, vybavovat je potřebnými informacemi a pomůckami a vést je ke spolupráci s obcemi, právnickými i fyzickými osobami, s cílem předcházení vzniku požárů i jiných nebezpečí. Dále se snaží motivovat mladou generaci pro činnost v požární ochraně a k ochraně života, zdraví, majetku a životního prostředí.

Úsek zahraniční si klade za cíl prohlubovat spolupráci se zahraničními nebo mezinárodními hasičskými organizacemi, rozvíjet přímou spolupráci se zahraničními hasičskými svazy zejména se svazy sousedícími s Českou republikou, průběžně připravovat reprezentace mládeže a dospělých ČR pro účast na mezinárodních soutěžích a vytvářet podmínky pro zapojení vybraných organizačních celků jednotek SH ČMS do mezinárodní pomoci při živelních pohromách i mimořádných událostech. [9]

Sdružení zřizuje dvě vzdělávací zařízení (Ústředí hasičské školy Jánské Kúpele a Ústřední hasičské školy Bílé Poličany). Ty zabezpečují vzdělávání členů SH ČMS a vykonávají základní odbornou přípravu jednotek SDH obcí, podniků, jejich velitelů, strojníků, nositelů dýchací techniky, a také školí řidiče – strojníky. Kromě vzdělávání jsou v Jánských Kúpelích komerčně zaměřené akce pro ostatní klientelu (rekreace a ozdravné pobyty) [9]. Pod záštitou sdružení je v Přibyslavi u Havlíčkova Brodu zřízeno Centrum hasičského hnutí (CHH), kde se taktéž pořádají školení, vzdělávací akce a sjezdy hasičů, v jeho prostorech se také nachází Hasičské muzeum. V obou hasičských školách (Jánských Kúpelích a Bílé Poličany) probíhá výuka ve formě Univerzity 3. věku. Od roku 2010 se vyučuje i v CHH Přibyslav. [9]

Symbole SH ČMS jsou: Znak SH ČMS, vlajka SH ČMS, prapor SH ČMS, stejnokroj SH ČMS, logo SH ČMS, razítko SH ČMS.

Obrázek č. 1 – Znak Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska [9]

3.3 Legislativa pro zabezpečení požární ochrany v České republice

V úvodu je třeba rozlišit pojmy „Jednotka sboru dobrovolných hasičů obce“ a „Sbor dobrovolných hasičů.“ Zatímco jednotka SDH obce je organizace zřizovaná a plně finančně i materiálně zabezpečovaná obcí, Sbor dobrovolných hasičů je zpravidla název základní organizace občanského sdružení působícího na úseku PO, např. již zmiňované Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska a obec jim může poskytovat dotaci na činnost a spolupracovat s ní v oblasti požární ochrany. Tato sdružení zpravidla pomáhají vyhledávat členy jednotek SDH obcí, často ze svých řad, podílejí se na jejich odborné přípravě, podílejí se na provádění údržby, oprav požární techniky, věcných prostředků PO, objektů požární ochrany, vodních zdrojů, a podílejí se na dalších činnostech směřujících k předcházení požárům, zejména na preventivně výchovné činnosti (§ 75, zákona 133/1985 Sb.).

Základní předpisy pro oblast zabezpečení požární ochrany v České republice jsou závazné pro Hasičský záchranný sbor ČR a zároveň i pro jednotky SDH obcí. Řídí se zejména:

- *zákonem č. 133/1985 Sb., o požární ochraně ve znění dalších zákonů,*
- *zákonem č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů,*
- *zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů,*
- *zákonem č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (tzv. krizový zákon),*
- *vyhláškou č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany a prováděcí vyhlášky o posuzování zdravotní způsobilosti, odškodnění za poškození zdraví atd.,*
- *Koncepci ochrany obyvatelstva od roku 2006 s výhledem do roku 2015.*

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně

„Účelem zákona je vytvořit podmínky pro účinnou ochranu života a zdraví občanů a majetku před požáry a pro poskytování pomoci při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech stanovením povinností ministerstev a jiných správních úřadů, právnických a fyzických osob, postavení a působnosti orgánů státní správy a samosprávy na úseku požární ochrany, jakož i postavení a povinností jednotek požární ochrany.“ [10]

Zákon stanoví povinnosti ministerstev a jiných správních úřadů, právnických a fyzických osob, působnost orgánů státní správy a samosprávy na úseku požární ochrany a povinnosti jednotek požární ochrany. Již v úvodním ustanovení je stanovena obecná povinnost každému počínat si tak, aby nezavdal příčinu ke vzniku požáru, neohrozil život a zdraví osob, zvířata a majetek. [10]

Podrobněji je řešen výkon státní správy prováděný Ministerstvem vnitra – generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru České republiky a hasičskými záchrannými sbory krajů, včetně výkonu státního požárního dozoru. Obsahem zákona je také odborná způsobilost fyzických osob k plnění některých povinností na úseku požární ochrany. Dále zákon upravuje postihy právnických osob, podnikajících fyzických osob a fyzických osob za neplnění stanovených povinností. Zvláštní část zákona je věnována jednotkám požární ochrany, jejich zřizování, rušení a jejich povinnostem. [5]

3.3.1 Jednotky SDH obce ve smyslu zákona o požární ochraně

Působnost zákona z hlediska jednotek SDH obce je vymezena především v § 29, § 65, § 68, § 69, § 70, § 71 a § 72.

- § 29 stanovuje povinnosti obce, která pro zabezpečení požární ochrany ve svém územním obvodu zřídila jednotku sboru dobrovolných hasičů obce,
- § 65 stanovuje druhy jednotek požární ochrany,
- § 68 hovoří mj. o možnosti osob vykonávat činnost v jednotce SDH obce jako svoje zaměstnání,

- § 69 hovoří o možnosti zřizování společných jednotek PO a stanovuje povinnosti členů JSDH obce,
- § 70 stanovuje základní úkoly jednotek PO a členů výkon služby na organizační a operační řízení,
- § 71 hovoří o řízení činnosti v JPO z hlediska velitele jednotky a velitele zásahu,
- § 72 hovoří o povinnosti absolvování odborné způsobilosti.

Narizení vlády č.172/2001 Sb., k provedení zákona i požární ochraně – pro potřeby obcí a JSDH obcí obsahuje mj. dokumentaci požární ochrany obce.

Druhy dokumentace požární ochrany:

- dokumentace o zřízení jednotky sboru dobrovolných hasičů obce nebo společné jednotky požární ochrany,
- řád ohlašovny požárů,
- dokumentace k zabezpečení preventivně výchovné činnosti,
- požární řád obce,
- dokumentace k zabezpečení,
  - požární ochrany při akcích, kterých se zúčastňuje větší počet osob,
  - úkolů požární ochrany pro období stavu ohrožen státu a válečného stavu,
- plán výkonu služby členů jednotek sboru dobrovolných hasičů vybraných obcí, a to včetně jejich pohotovosti mimo pracoviště.

Prováděcí právní předpis – vyhláška č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany stanovuje [11]:

- organizaci plošného pokrytí jednotkami PO,
- organizaci, druhy a termíny preventivních zdravotních prohlídek,
- barevné označení požární techniky,
- způsob zřizování, vnitřní organizaci a vybavení jednotek požární technikou a věcnými prostředky PO,
- organizaci řízení v jednotkách PO,
- podmínky akceschopnosti jednotek PO,
- zásady velení a činnosti velitelů a členů JSDH obcí při zásahu,
- zásady činnosti jednotek na úseku ochrany obyvatelstva,
- způsob a provádění odborné přípravy, její ověřování a osvědčování, organizování soutěží v požárním sportu.

3.3.2 Plošné pokrytí

Plošné pokrytí jednotkami požární ochrany je chápáno jako územní rozmístění jednotek PO. Princip plošného pokrytí spočívá v tom, že vnitřní organizace a vybavení jednotek PO včetně dislokace jednotlivých druhů a kategorií jednotek požární ochrany musí být volena tak, aby území obce bylo podle stupně nebezpečí zabezpečeno požadovaným množstvím sil a prostředků při splnění požadované doby jejich dojezdu na místo zásahu podle základní tabulky plošného pokrytí (stanovuje počet jednotek PO potřebných pro zásah a dobu jejich dojezdu na místo). [12]

Dokumentace k zabezpečení plošného pokrytí kraje JPO dle NV č. 172/2001 Sb., obsahuje:

- stanovení stupně nebezpečí území obce podle demografických údajů, počtu požárů a charakteru území,
- seznam jednotek požární ochrany zabezpečujících plošné pokrytí, jejich dislokaci a předurčení podle základní tabulky plošného pokrytí pro jednotlivá katastrální území obce,
- cílové početní stavy jednotek PO s územní působností a jejich vybavení věcnými prostředky požární ochrany a požární technikou,
- seznamy jednotek PO předurčených pro systémy záchranných prací, zejména při dopravních nehodách, živelních pohromách, haváriích a pro ochranu obyvatelstva,
- způsob, kterým kraj finančně zabezpečí plošné pokrytí.

3.3.3 Požární poplachový plán kraje

Společně s výše uvedenými nařízeními o vytvoření podmínek pro plošné pokrytí je obvykle vydáván požární poplachový plán kraje, který je v podstatě přehledem jednotek a jejich předurčením pro území a obsahuje i další potřebné údaje. Tento dokument je nejdůležitějším dokumentem pro operační a informační střediska HZS ČR. Je v něm stanoveno, které jednotky se pro případ požáru či jiné mimořádné události v té či oné konkrétní obci plánovitě vysílají na místo zásahu. Obsah požárního poplachového plánu kraje je stanoven § 4, v nařízení vlády č. 172/2001, Sb.

3.4 Druhy a kategorie jednotek požární ochrany

Jednotkou požární ochrany (dále jen „jednotka PO“) se rozumí organizovaný systém tvořený odborně vyškolenými osobami (hasiči), požární technikou (automobily) a věcnými prostředky požární ochrany (výbava automobilů, agregáty, apod.). [5]

Výkonem služby hasičů zařazených v jednotkách se rozumí veškerá činnost směřující k předcházení požárům a jejich zdolávání, snižování následků živelních pohrom a jiných mimořádných událostí včetně zvyšování akceschopnosti jednotky. Výkon služby probíhá v organizačním nebo operačním řízení [10]:

- organizační řízení se uplatňuje při činnosti hasičů v jednotce k dosažení stálé organizační, technické a odborné způsobilosti sil a prostředků požární ochrany k plnění úkolů jednotek PO,
- operační řízení se uplatňuje při zásahu jednotky a plnění úkolů daných právním předpisem, jde o činnost od přijetí zprávy o skutečnostech vyvolávajících potřebu nasazení jednotky do jejího návratu na základnu po zásahu. Operační řízení je prováděno na základě „Požárního poplachového plánu“.

Druh jednotky – se odvozuje od zřizovatele jednotky a od pracovně právních vztahů hasičů při výkonu služby v jednotce ke zřizovateli:

- Jednotka HZS kraje, která je složena z hasičů – příslušníků určených k výkonu služby na stanicích hasičského záchranného sboru kraje. [13]
- Jednotka hasičského záchranného sboru podniku (dále jen „jednotky HZS podniku“), která je složena z hasičů – zaměstnanců je zřizována právnickou nebo fyzickou osobou, provozující činnost se zvýšeným nebo vysokým požárním

nebezpečím. Činnost v jednotce HZS podniku vykonávají zaměstnanci právnických nebo fyzických osob jako své zaměstnání nebo na základě dobrovolnosti.[5]

- Jednotka sboru dobrovolných hasičů obce (dále jen „jednotka SDH obce“), která je složena z hasičů – členů, kteří zpravidla nevykonávají činnost v této jednotce PO jako své zaměstnání. [I3]
- Jednotka sboru dobrovolných hasičů podniku (dále jen „jednotka SDH podniku“), která je složena z hasičů – členů, avšak zaměstnanců právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, kteří zpravidla nevykonávají činnost v této jednotce jako své zaměstnání. [I3]
- Vojenská hasičská jednotka, která má postavení obdobné jako jednotka SDH podniku, přičemž zřízení, vnitřní organizaci, vybavení a výkon služby v ní stanoví Ministerstvo obrany. Ministerstvo obrany rovněž stanoví podmínky odborné přípravy, zdravotní způsobilosti a funkční označení příslušníků vojenských hasičských jednotek. [I3]

Jednotka je charakterizována [I4]:

- velikostí, která je vyjádřena počtem hasičů v ní,
- kategorií, která v návaznosti na druh jednotky vyjadřuje operační působnost pro použití k zásahům, a to zejména pro svého zřizovatele (podnik, obec), tzn. místní působnost nebo pro použití na větším území než na území svého zřizovatele, tzn. územní působnost; součástí operační působnosti je také stanovená doba pro výjezd jednotky z místa dislokace k zásahu,
- taktickou hodnotou, je schopnost provádět určitý rozsah činností odpovídající velikosti jednotky a jejímu vybavení požární technikou a věcnými prostředky, např. počet nasazených proudů k hašení.

Podle územní působnosti jsou pro účely plošného rozmístění rozděleny JPO do 6 kategorií [I4]:

a) s územní působností zasahující i mimo území svého zřizovatele

- JPO I – jednotka hasičského záchranného sboru kraje (dále jen „HZS kraje“), s územní působností zpravidla do 20 minut jízdy z místa dislokace a dobou výjezdu jednotky od vyhlášení poplachu do 2 minut,
- JPO II – jednotka SDH obce s členy, kteří vykonávají službu jako svoje zaměstnání nebo dobrovolně, s územní působností zpravidla do 10 minut jízdy z místa dislokace, která zabezpečuje jeden (JPO II/1) nebo dva (JPO II/2) výjezdy družstva minimálně o zmenšeném početním stavu a zřizuje se ve vybrané obci s počtem obyvatel zpravidla nad 1000 a dobou výjezdu jednotky od vyhlášení poplachu do 5 minut,
- JPO III – jednotka SDH obce s členy, kteří vykonávají službu v jednotce PO dobrovolně, s územní působností zpravidla do 10 minut jízdy z místa dislokace, která zabezpečuje jeden (JPO III/1) nebo dva (JPO III/2) výjezdy družstva minimálně o zmenšeném početním stavu a zřizuje se ve vybrané obci s počtem

obyvatel zpravidla nad 1000 a dobou výjezdu jednotky od vyhlášení poplachu do 10 minut.

Jednotka SDH vybrané obce – je jednotka kategorie JPO II a JPO III, která je určena k zásahům i mimo svůj územní obvod. [14]

b) *s místní působností zasahující zejména na území zejména svého zřizovatele, pokud není v případě rozsáhlých mimořádných událostí požadován výjezd jednotky jinam v souladu s právním předpisem*

- JPO IV – jednotka HZS podniku,
- JPO V – jednotka SDH obce s působností zpravidla pro území obce, která ji zřizuje,
- JPO VI – jednotka SDH podniku,
- JPO N – jednotka SDH obce nebo podniku, která není zařazena do plošného pokrytí území kraje jednotkami. Požadavky na tuto jednotku jsou stejné jako u jednotky kategorie JPO V. Nezařazena do plošného pokrytí je také požární hlídka.

3.5 Zřizování a úkoly jednotek SDH obcí

Jednotka SDH obce je zřizována obcí v samostatné působnosti, jako její organizační složka, resp. jako součást struktury obecního úřadu. Dokumentaci (NV č. 172/2001) zřízení jednotky tvoří:

- a) zřizovací listina – je zde uvedena kategorie jednotky (plánovaná a skutečná) a počet hasičů v JSDH obce,
- b) příslušná smlouva, pokud se zřizuje společná jednotka PO,
- c) stejnopis jmenovacího dekretu velitele,
- d) seznam členů a dokumentace o jejich odborné způsobilosti a doklad o jejich zdravotní způsobilosti pro výkon služby v JSDH.

Kategorie jednotky SDH obce, její početní stav a vybavení je uvedena v *požárním řádu obce*.

Činnost v JSDH obce při hašení požáru, provádění záchranných prací při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech se považuje za výkon občanské povinnosti. Činnost v JSDH vybrané obce je vykonávána zpravidla v pracovněprávním vztahu k obci.

Obec pro zajištění akceschopnosti jednotky, která je definována jako „organizační, technická a odborná připravenost sil a prostředků k provedení zásahu [15]“, zabezpečuje veškeré materiální a finanční potřeby, včetně požární techniky a věcných prostředků PO, poskytování odměn zasahujícím hasičům, zabezpečení odborné přípravy a zabezpečení a hrazení preventivních zdravotních prohlídek. Starosta obce, na základě vyjádření HZS kraje, jmenuje velitele jednotky a stanovuje mu takový rozsah pravomocí, aby byl schopen zajistit její akceschopnost. Zřizovatel rovněž ustanoví na návrh velitele jednotky velitele čet a družstev jednotky, strojníky, techniky, popř. další funkce v jednotce. Hasiči, zařazení v jednotce, jsou podřízeni svému veliteli jednotky. Do jednotky lze zařadit a službu v jednotce mohou vykonávat pouze osoby starší 18 let, které splňují zdravotní způsobilost. [15]

Hasiči jsou dále povinni [14]:

- důsledně plnit úkoly vyplývající ze základního poslání jednotek,
- při zásahu na místě požáru nebo při záchranných pracích při živelní pohromě nebo jiné mimořádné události plnit rozkazy velitele zásahu a pokyny svých nadřízených;
- dodržovat předpisy upravující činnost na místě zásahu,
- prohlubovat své odborné znalosti v oblasti požární ochrany a udržovat si potřebnou fyzickou zdatnost,
- podrobovat se stanoveným preventivním zdravotním prohlídkám, jejíž četnost a rozsah je stanoven zvláštním právním předpisem.

Z hlediska vnitřní organizace tvoří jednotku požární technika a věcné prostředky PO a velitelem jednotky stanovený počet členů JSDH obce nebo osob vykonávajících službu v JSDH jako svoje zaměstnání. Vnitřní organizace a vybavení jednotek PO včetně dislokace jednotlivých druhů a kategorií jednotek musí být volena tak, aby území obce bylo podle stupně nebezpečí zabezpečeno požadovaným množstvím sil a prostředků. Platí při tom, že má být splněna požadovaná doba jejich dojezdu na místo zásahu podle základní tabulky plošného pokrytí. Norma stanovuje základní početní stav členů JSDH obce, minimální vybavení požární technikou a věcnými prostředky PO, minimální rozsah osobních ochranných pracovních prostředků člena jednotky a způsob provádění, ověřování a osvědčování pravidelné odborné přípravy a základní odborné přípravy. [14]

Jednotka plní následující základní úkoly [14]:

- a) požární zásah podle příslušné dokumentace požární ochrany nebo při soustředění a nasazování sil a prostředků; požární zásah je činnost, která směřuje nejprve k lokalizaci a pak k likvidaci požáru, kdy je ukončeno nežádoucí hoření,
- b) záchranné práce při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech (dále jen „mimořádné události“); obsahem záchranných prací jednotek při mimořádných událostech je odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí a vedoucí k přerušení jejich příčin, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí,
- c) na úseku ochrany obyvatelstva; zejména se podílí na [14]:
  - evakuaci obyvatel,
  - dekontaminaci postižených obyvatel nebo majetku,
  - humanitární pomoci obyvatelstvu a zajištění podmínek pro jeho nouzové přežití,
  - označování oblastí s výskytem nebezpečných látek,
  - varování obyvatel,
- d) podává neprodleně zprávy o svém výjezdu a zásahu územně příslušnému operačnímu a informačnímu středisku HZS kraje.

Činnost, kdy jednotka plní své základní úkoly, se souhrnně nazývá zásah. Zásah začíná okamžikem, kdy je jednotce vyhlášen poplach, a končí návratem do místa její dislokace z místa zásahu, případně tím, že jednotka dostane pokyn k ukončení zásahu. Vyhlášení poplachu jednotkám určeným k zásahu požárním poplachovým, plánem kraje zabezpečují OPIS HZS krajů. O vyhlášeném poplachu jsou hasiči zpravidla informováni požárními poplachovými sirénami, SMS zprávami a jinými dostupnými prostředky varování a vyrozumění. [15]

Hasiči v jednotce určené pro výjezd jsou rozděleni do čet, družstev, družstev o zmenšeném početním stavu a skupin. Četa se člení na 2 nebo 3 družstva, popřípadě skupiny. Družstvo tvoří velitel družstva a dalších 5 hasičů. Družstvo o zmenšeném početním stavu tvoří velitel družstva a další 3 hasiči. Skupinu tvoří vedoucí skupiny a nejméně 1 hasič. [14]

U jednotek SDH obcí kategorií JPO II/2 a JPO III/2 zajišťuje zřizovatel jednotky nepřetržitou připravenost k výjezdu dvou družstev minimálně o zmenšeném početním stavu. „U jednotek kategorií JPO II/1, JPO III/1, JPO V a JPO N se zajišťuje připravenost k výjezdu jednoho družstva o zmenšeném početním stavu. Složení družstva o zmenšeném početním stavu je velitel, strojník a dva hasiči.“ [14] Hasiči jsou připraveni k výjezdu 24 hodin denně v časovém limitu od vyhlášení poplachu jednotce – do 5 minut u jednotek kategorií JPO II, do 10 minut u jednotek kategorií JPO III a v době stanovené dohodou s HZS kraje, pokud jde o výjezd k plnění speciálních úkolů pro ochranu obyvatelstva.

Závěrem lze konstatovat, že potřeba pomoci jednotek SDH obcí se významnou měrou ukazuje v posledních letech zejména při živelních pohromách (povodně, vichřice apod.), kdy jsou zpravidla jedinými subjekty v obci, které poskytují pomoc při plnění úkolů při mimořádných událostech včetně základní pomoci obyvatelstvu.

4 ZAŘAZENÍ JSDH OBCÍ DO INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU ČESKÉ REPUBLIKY

4.1 Vznik a vývoj integrovaného záchranného systému (IZS)

Se společenskými změnami na začátku 90. let minulého století, přišly i změny v zabezpečení organizování záchranných složek na území České republiky. V rámci restrukturalizace Armády ČR, následném snižování počtu jejích posádek a vycvičených záchranných specialistů, došlo k poklesu jejích možností pomáhat při velkých živelních pohromách a průmyslových haváriích. Zanikla mnohá dobrovolná občanská sdružení orientovaná na pomoc bližnímu v nouzi, výrazně byla oslabena i zdravotnická sdružení Červeného kříže. Za této situace se ukázalo výhodou, že zákon o požární ochraně ukládal obci provozovat jednotku SDH obce. Díky tomu a díky staleté tradici, dobrovolní hasiči zůstali početně nejvýznamnější základnou pro účinné zvládnutí mimořádných událostí v každodenním životě. [16]

Základy Integrovaného záchranného systému (IZS) v České republice byly položeny již v roce 1993, ale až v roce 2000 byl vydán zákon, který IZS přímo vymezuje. Integrovaný záchranný systém „vznikl z potřeby každodenní činnosti záchranných složek, zejména při složitých haváriích, nehodách a živelních pohromách, kdy je třeba organizovat společnou činnost záchranných složek k provedení záchrany osob, zvířat, majetku nebo životního prostředí.“ [16] Zásady IZS jsou postaveny na principech a zkušenostech dlouholeté dělby činností u složitých zásahů, především mezi hasiči, policií a zdravotníky. IZS lze tedy definovat jako efektivní systém vazeb, pravidel spolupráce a koordinace záchranných a bezpečnostních složek orgánu státní správy a samosprávy, fyzických a právnických osob při společném provádění záchranných a likvidačních prací a přípravě na mimořádné události. [26]

4.2 Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému

Celá oblast IZS je zastřešena zákonem č. 239/2001 Sb., o IZS a jeho dvěma prováděcími vyhláškami a prováděcím nařízením vlády. Oblast IZS je rovněž upravena směrnicemi a metodikami publikovanými ve Věstníku vlády pro orgány krajů a obcí.

- *Vyhláška č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech integrovaného záchranného systému,* (dále jen „vyhláška o IZS“) se mimo jiné zabývá zejména koordinací záchranných a likvidačních prací, činností operačních středisek IZS a dokumentací IZS. Vyhláška je dále rozhodujícím předpisem pro územní havarijní plánování a pro vnější havarijní plány.
- *Vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a plnění úkolů ochrany obyvatelstva*
- *Nařízení vlády č. 463/2000 Sb., o stanovení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právnickými osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva.* Nařízení vlády je zaměřeno a využíváno především na poskytování humanitární pomoci a záchranné práce v zahraničí, které je prováděno záchrannými týmy ČR.

Dalšími právními předpisy upravujícími oblast IZS jsou *nařízení krajů*, které stanovují požární poplachový plán kraje. Zmocnění k vydávání těchto nařízení obsahuje

zákon č. 133/2000 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů. Nedílnou součástí požárních poplachových plánů krajů pak na základě nařízení vlády č. 172/2001 Sb. jsou *poplachové plány IZS krajů*.

Zákon č. 239/2000 Sb., vymezuje integrovaný záchranný systém, stanoví složky IZS a jejich působnost, působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu (tzv. krizové stavy).

Integrovaný záchranný systém je chápán jako „koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události, při provádění záchranných a likvidačních prací a při plnění úkolů ochrany obyvatelstva, zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzového přežití a dalších opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku.“ [8]

Nejdůležitější pojmy pro účely tohoto zákona jsou již zmíněný integrovaný záchranný systém a ochrana obyvatelstva, dále pak vysvětlení pojmů věcná a osobní pomoc a především níže uvedená definice mimořádné události a záchranných a likvidačních prací.

- *Mimořádnou událostí (MU) se rozumí škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací. [17]*
- *Záchrannými pracemi se rozumí činnost k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých MU, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušení jejich příčin. [17]*
- *Likvidačními pracemi se rozumí činnosti k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí. [17]*

4.2.1 Rozlišení základních a ostatních složek IZS podle zákona

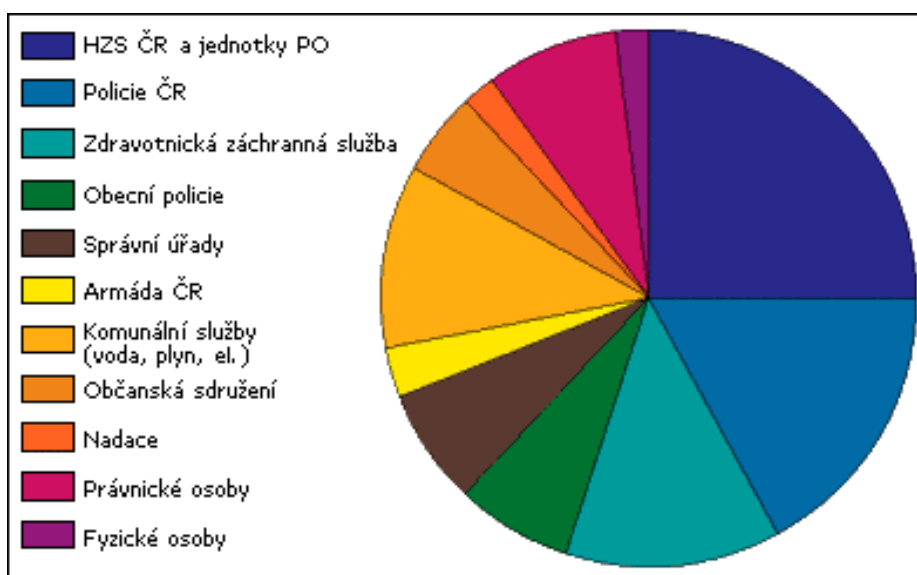
Základní složky IZS:

- Hasičský záchranný sbor České republiky,
- Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany (např. JSDH obcí),
- Zdravotnická záchranná služba,
- Policie České republiky.

Tyto složky jsou schopny rychle a nepřetržitě zasahovat, mají celoplošnou působnost na území celého státu, obsluhují telefonní linku tísňového volání.

Ostatní složky IZS:

- vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil,
- ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory (např. obecní policie),
- orgány ochrany veřejného zdraví,
- havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby,
- zařízení civilní ochrany,
- neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím.

Obrázek č. 2 – Znázornění složek IZS [18]

Integrovaný záchranný systém se použije v přípravě na vznik mimořádné události a při potřebě provádět současně záchranné a likvidační práce dvěma anebo více složkami integrovaného záchranného systému.

4.3 Řízení IZS

Řízení záchranných a likvidačních prací se odehrává na třech úrovních:

Taktická – na místě zásahu, za záchranné a likvidační práce odpovídá velitel zásahu, kterým je, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak (např. při akcích na zabezpečení veřejného pořádku), hasič – velitel jednotky požární ochrany. Ten řídí provádění záchranných a likvidačních prací a koordinuje činnost složek IZS na místě zásahu. Může si zřídit svůj výkonný orgán – štáb velitele zásahu. Pro jeho činnost jsou připraveny typové činnosti. Velitel zásahu má ze zákona o IZS pravomoc [18]:

- vyžádat osobní a věcnou pomoc na fyzické nebo právnické osobě,
- požádat o odstranění stavby nebo porostu,
- vyhlásit evakuaci,
- omezit pohyb osob, jejichž přítomnost na místě zásahu není potřebná.

Operační – „tzn. úroveň operačních středisek základních složek IZS, přičemž operační střediska Hasičského záchranného sboru ČR jsou současně operačními a informačními středisky IZS [18].“ Tato střediska tvoří: operační střediska HZS krajů, operační a informační středisko MV – Generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR (OPIS GŘ HZS ČR). Na OPIS IZS jsou svedeny linky tísňového volání 112 a 150. Operační středisko může požadovat uveřejnění informací ve sdělovacích prostředcích, ovládá systémy varování a vyzkoušení pro obyvatelstvo a je spojovým uzlem mezi místem zásahu a třetí řídicí úrovní IZS. Operační a informační středisko IZS povolává na žádost velitelů zásahu k zásahu ostatní složky IZS podle poplachového plánu IZS, tento plán také zařazuje mimořádné události do čtyř kategorií podle závažnosti. [18]

I. Stupeň – ohrožení jednotlivce, plocha do 500 m²

II. Stupeň – ohroženo max. 100 osob, plocha do 10 000 m²

III. Stupeň – ohroženo max. 1000 osob, plocha do 1 km²

IV. Stupeň – ohroženo více jak 1000 osob, plocha nad 1 km²

Poplachový plán IZS – Nasazení složek IZS probíhá výběrem vhodných složek IZS z poplachového plánu IZS (krajského, ústředního – MV), které mají schopnost (ovládají určitou činnost a jsou pro ni vybaveni) zasáhnout touto svou schopností u určitého typu mimořádné události. Poplachové plány IZS jsou ve své podstatě seznamem disponibilních sil a prostředků složek IZS a jejich schopností, současně obsahují potřebné informace pro jejich povolávání. Poplachové plány krajů jsou sestavovány na základě dohod o plánované pomoci na vyžádání. Vycházejí ze zpracovaných havarijních plánů krajů a v nich obsažených analýz rizik, sestava sil a prostředků IZS kraje nemusí být schopná zasáhnout na jakýkoliv typ mimořádné události, ale měla by akceptovat místní průmyslové a přírodní podmínky. Poplachové plány IZS krajů v nařízení kraje jsou propojeny s tzv. operativní dokumentací poplachového plánu IZS (seznamy spojení, adresy apod.), se kterou OPIS IZS kraje pracuje a udržuje ji aktuální operační a informační střediska integrovaného záchranného systému. [18]

Strategická – představuje přímé zapojení starosty obecního úřadu s rozšířenou působností, hejtmana kraje nebo Ministerstva vnitra do koordinace záchranných a likvidačních prací. To nastává v situaci, kdy velitel zásahu o jejich koordinaci požádá. V případě hejtmana kraje a Ministerstva vnitra stačí, když je mimořádná událost ohodnocena nejvyšším stupněm poplachu podle poplachového plánu IZS. Ke svému rozhodování jako pracovní orgán využívají předem zřízené krizové štáby. [18]

Pro plánovitou činnost při koordinaci záchranných a likvidačních prací je zpracován havarijní plán kraje, který je zatím zpravidla dělen po jednotlivých okresech kraje. U významných zdrojů rizika (jaderné elektrárny, velké chemické továrny) se také zpracovávají pro potřeby záchranných a likvidačních prací a ochrany obyvatelstva vnější havarijní plány těchto podniků. [18]

Účelem strategické úrovně při koordinaci záchranných a likvidačních prací je [18]:

- zapojení sil a prostředků a oprávnění v působnosti Ministerstva vnitra, ostatních ministerstev a jiných správních úřadů, hejtmanů krajů a starostů obcí ve prospěch a v souladu s potřebami záchranných a likvidačních prací a ochrany obyvatelstva podle územně příslušného poplachového plánu IZS, v souladu s vnějšími havarijními plány a havarijním plánem kraje, popřípadě s využitím zahraniční pomoci,
- stanovení priorit záchranných a likvidačních prací při rozsáhlých mimořádných událostech, zejména mezi různými místy zásahu,
- zabezpečení materiálních a finančních podmínek pro činnost složek IZS při provádění záchranných a likvidačních prací,
- zajištění návaznosti záchranných a likvidačních prací s opatřeními pro krizové stavy.

4.4 Začlenění jednotek SDH obce do IZS

Pokud má obec jednotku sboru dobrovolných hasičů, která je začleněna do plošného pokrytí území kraje, je tato jednotka základní složkou IZS. Zákon o IZS stanoví orgánům obce, aby zajišťovaly připravenost obce na mimořádné události a podílely se na provádění záchranných a likvidačních prací a na ochraně obyvatelstva. Významným nástrojem obce při provádění záchranných a likvidačních prací i v úkolech na úseku ochrany obyvatelstva je právě jednotka sboru dobrovolných hasičů obce. JSDH za krizových stavů se s integrovaným záchranným systémem podílí zejména na:

- hašení požárů
- záchranných prací:
  - *záchranné práce při dopravních nehodách – předurčenost „C“, „D“,*
  - *záchranné práce při haváriích nebezpečných látek – základní jednotka „Z“,*
  - *technická pomoc při odstraňování následků mimořádné události,*
  - *vyprošťování osob a zvířat z trosek nebo nedostupných míst,*
  - *transport raněných z místa mimořádné události do shromaždiště a třídění raněných,*
  - *provizorní stabilizace trosek a stavebních konstrukcí,*
  - *pomocné práce u speciální techniky (např. vazači),*
  - *zajišťování pomocných prací při odstraňování následků povodní, vichřic, polomů apod.,*
  - *protipovodňová ochrana a povodňové záchranné práce,*
  - *záchrana osob z vody, evakuace osob a zvířat pomocí plavidel,*
  - *pomoc při distribuci humanitární pomoci osobám a zvířatům,*
  - *výstavba protipovodňových hrází,*
  - *hlásná a hlídková služba při povodních,*
  - *odstraňování nebezpečných naplavenin a ledových jevů,*
  - *zajišťování objektů proti vniknutí vody,*
  - *pomocné práce při odvodňovacích pracích,*
- úkoly ochrany obyvatelstva.

4.5 Zákon o IZS a ochrana obyvatelstva

Zákon o IZS definuje ochranu obyvatelstva v § 2 písm. e) takto: „ochranou obyvatelstva se rozumí plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuace, ukrytí, a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení jeho života, zdraví a majetku,“. Odkazuje se na čl. 61 Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám publikovaného ve Sbírce zákonů sdělením č.168/1991 Sb. V tomto předpisu, ke kterému ČR přistoupila v roce 1990, se používá výhradně pojem „civilní obrana“. Výraz „civilní obrana“ v Ženevských protokolech v užším pojetí je však téměř ekvivalentní českému výrazu „civilní ochrana“ používanému v zákoně o IZS. O některých úkolech civilní ochrany v užším pojetí se podrobněji hovoří ve vyhlášce č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. [20]

Věcný obsah Ženevských konvencí se netýká jen ozbrojených konfliktů, ale přiměřeně se využívá i pro oblast průmyslových, přírodních a jiných katastrof, terorismus apod. Za běžného i válečného stavu tedy musí ČR jako stát, který respektuje Ženevské úmluvy

zajistit úkoly nezbytné pro přežití civilního obyvatelstva, ty ve značné míře plní zejména základní složky IZS buď samostatně, nebo ve vzájemné spolupráci. [19]

Díky tomu, že zákon o IZS spojuje řešení záchranných a likvidačních prací s oblastí úkolů ochrany obyvatelstva došlo i k faktickému propojení obou oblastí na základě hlavní a nejpočetnější výkonné složky IZS, kterou jsou sbory profesionálních i dobrovolných hasičů. V běžné době postačují tyto síly na zajištění značné části specializovaných činností v ochraně obyvatelstva, zejména v oblasti varování, evakuace a dekontaminace. V případě válečného stavu budou ochranu obyvatelstva zabezpečovat rovněž složky IZS, HZS ČR bude posílen zejména personálem jednotek vybraných obcí (JPO II, JPO III), který by se měl začlenit do jednotek HZS krajů. [20]

5 OCHRANA OBYVATELSTVA V ČESKÉ REPUBLICE A PODÍL JSDH PŘI PLNĚNÍ ÚKOLŮ NA ÚSEKU CIVILNÍ OCHRANY

5.1 Stručná historie Ochrany obyvatelstva v České republice

Hovoříme-li o ochraně obyvatelstva nebo civilní ochraně či civilní obraně – ve zkratce „CO“, je třeba mít vždy na paměti, že bez ohledu na státní ideologii, na politickou situaci ve světě, způsob organizování CO a mění se legislativu, byla hlavním posláním vždy ochrana člověka, jeho života, zdraví a majetku v nejrůznějších ohrožujících situacích od katastrofy a nouzové situace až po ozbrojený konflikt. [21]

Zatímco první polovina 20. století byla ve znamení dvou světových válek a ochrana obyvatelstva byla tedy logicky orientována na podmínky válečného stavu, ve 2. polovině 20. století se začíná pozornost obracet i na činnost civilní obrany při přírodních katastrofách a průmyslových haváriích a na počátku 21. století je budován systém, jehož těžiště spočívá v základních opatřeních ochrany obyvatelstva zaměřených na minimalizaci negativních dopadů mimořádných událostí a krizových situací nevojenského charakteru. [22]

Počátky ochrany obyvatelstva v českých zemích jsou založeny na principu dobrovolnosti a spadají na konec 20. let 20. století. S nástupem fašismu v Německu, zostřující se politickou situací v Evropě a v předtuše války, je v Čechách v roce 1935 zřízena civilní protiletectká ochrana – CPO. K hlavním úkolům tehdy patřilo zabezpečit obyvatelstvo plynovými maskami a zabezpečit dostatečný počet veřejných úkrytů. [22]

Poválečná euforie způsobila, že dochází k likvidaci protiletectké ochrany a už v roce 1947 není obyvatelstvo ani minimálně zabezpečeno před následky vzdušného napadení. K obratu však dochází téměř vzápětí. Rozdělení světa na 2 bloky – západní kapitalistický a východní socialistický odstartuje období tzv. studené války. Země světa zbrojí a znovu se chystají na možné válečné konflikty, a proto i civilní ochrana je zaměřena tímto směrem.

V roce 1951 se oficiálně objevil pojem Civilní obrana – CO, který se používal až do roku 1992. Důraz byl až do poloviny 50. let kladen na ochranu obyvatelstva, řídicích orgánů a národního hospodářství proti konvenčním zbraním a bojovým otravným látkám a na ochranu před účinky vzdušného napadení. První opatření v ochraně obyvatelstva byla nasměrována na vyrozumění a varování, na individuální protichemickou ochranu a kolektivní ochranu. Nově vzniklá civilní obrana spadala do působnosti ministerstva vnitra, organizační struktura byla tvořena především vojenskou částí, důležitou roli měla i civilní část, do tzv. veřejných útvarů civilní obrany, byli zapojeni i dobrovolní hasiči v požárních hlídkách, za něž zodpovídal tehdejší Československý svaz hasičstva, později Československý svaz požární ochrany. Jako nejnižší článek CO byli určeni k provádění některých preventivních opatření v době míru a k prvním zásahům v obvodu své působnosti po nepřátelském vzdušném napadení. Existovala norma na jaký počet obyvatel a domů je třeba postavit jednu hlídku. [22]

Od druhé poloviny 50. let byly v centru pozornosti úkoly a opatření, spojené s ochranou obyvatelstva a národního hospodářství proti použití zbraní hromadného ničení v případě ozbrojeného konfliktu. Tato léta jsou charakterizována především výstavbou úkrytů pro obyvatelstvo v kategorizovaných prostorech a snahou o plošné zabezpečení ochrany obyvatelstva prostředky individuální protichemické ochrany (IPCHO). Za hlavní způsob ochrany obyvatelstva při napadení byla považována evakuace obyvatelstva. Mezi úkoly CO

byla zařazena i pomoc národnímu hospodářství při živelních pohromách. Jednotky a útvary CO se podílely na záchranných pracích při povodních, požárech apod.

Změny ve státoprávním uspořádání země v roce 1968 na Československou federaci, se promítly i do řízení civilní obrany.

Rozmezí 2. poloviny 70. let a 80. let 20. století je pak charakterizováno převodem civilní obrany do resortu federálního ministerstva národní obrany, novou koncepcí obyvatelstva a snahou právně legalizovat činnost civilní obrany při přírodních katastrofách a průmyslových haváriích v době míru. Rozhodujícím článkem v ochraně obyvatelstva se stala Československá lidová armáda. Československý svaz požární ochrany se podílel především na přípravě občanů k civilní obraně v oboru požární ochrany z hlediska účinků zbraní hromadného ničení, na přípravě požárních jednotek CO objektů a obcí. Jednotky požární služby CO (PS CO) prováděly zejména požární průzkum, lokalizaci a likvidaci plošných a velkých požárů, vytvářely speciální požární útok jako je „vodní ulice“ nebo „vodní zeď“ pro umožnění činností jiných součástí CO, prováděly záchranu osob z hořících budov a z napadených prostor, prováděly smývání a oplachování terénu a budov, dopravu vody k zabezpečení dezaktivace, odmořování a dezinfekce, připravovaly užitkovou vodu na velké vzdálenosti do určených míst spotřeby. [21]

Etapa let 1990 – 1992 se týká činnosti civilní obrany v podmínkách demokratické ČSFR (Československá federativní republika), od roku 1993 se úkoly CO řeší v podmínkách samostatné České republiky. [22] Dochází k množství systémových, organizačních a legislativních změn. V roce 1990 byly kompletně přijaty Ženevské úmluvy včetně dodatkových protokolů. Česká republika zavádí pojem civilní ochrana, který odpovídá užšímu výkladu civilní obrany ve smyslu mezinárodního humanitárního práva, a zahrnuje opatření k ochraně života a k omezení materiálních škod. V širším slova smyslu je chápána jako veškerá opatření k národní obnově, která nemají vojenský charakter při vojenském konfliktu (opatření k obnově infrastruktury, k udržení veřejného pořádku, fungování veřejných služeb, dodržování veřejné morálky a ochranu vojenského průmyslu.) Úkoly, které podle dodatků plní civilní ochrana jsou: hlásná služba, evakuace, organizování a poskytování úkrytů, zatemňování, záchranné práce, zdravotnické služby včetně první pomoci a také náboženská pomoc, boj s požáry, zjišťování a označování nebezpečných oblastí, dekontaminace a podobná ochranná opatření, poskytování nouzového ubytování a zásobování, okamžitá pomoc při obnově a udržování pořádku v postižených oblastech, okamžitá oprava nezbytných veřejných zařízení, bezodkladné pohřební služby, pomoc při ochraně předmětů nezbytných k přežití, doplňující činnost nezbytná ke splnění výše uvedených úkolů, včetně plánování, organizování, ale neomezující se pouze na tuto činnost.

V roce 2001 přechází výkon státní správy ve věcech civilní ochrany do působnosti Ministerstva vnitra ČR, došlo ke sloučení Hasičského záchranného sboru ČR s Hlavním úřadem civilní ochrany. Zásadní přelom v legislativním zakotvení ochrany obyvatelstva nastává v roce 2000 přijetím zákona č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky, zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému (IZS) a zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení. Zákon č. 239/2000 Sb., o IZS zavádí termín „ochrana obyvatelstva“, kterou definuje jako plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku.

Výkonnou složkou zabezpečující plnění úkolů ochrany obyvatelstva se stávají především HZS kraje a v místní působnosti jednotky dobrovolných hasičů obce.

5.2 Legislativní zabezpečení ochrany obyvatelstva

Podle Listiny základních práv a svobod České Republiky náleží ochrana života, zdraví a majetku občanů k jejich základním právům.

Ústavního zákon č. 110/1998 Sb. O bezpečnosti ČR stanovuje v [24]:

- *čl. 1:* ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot je základní povinností státu,
- *čl. 2:* jsou-li bezprostředně ohroženy životy a zdraví, majetkové hodnoty nebo životní prostředí, může se vyhlásit nouzový stav, stav ohrožení státu nebo válečný stav,
- *čl. 3:* bezpečnost ČR zajišťují ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby, státní orgány, orgány územních samosprávných celků a právnické a fyzické osoby.

5.2.1 Klíčová legislativa pro oblast ochrany obyvatelstva

- *Zákon č. 238/2000 Sb., o hasičském záchranném sboru ČR a o změně některých zákonů.*
- *Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně ve znění pozdějších předpisů.*
- *Zákon č. 239/2000 Sb., o IZS a o změně některých zákonů.*
- *Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů.*
- *Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých zákonů.*
- *Zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií a o změně některých zákonů.*
- *Vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.*
- *Vyhláška č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany.*
- *Narižení vlády č. 463/2000 Sb., o stanovení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právnickými osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva ve znění pozdějších předpisů, vymezuje náhrady poskytované hasičskými záchrannými sbory krajů právnickým a podnikajícím fyzickým osobám na ochranu obyvatelstva.*
- *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015 (usnesením vlády z roku 2002 + novelizace Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020 (usnesením vlády z roku 2008).*

5.3 Podíl JSDH při plnění úkolů na úseku civilní ochrany

Jednotky sborů dobrovolných hasičů jsou základním a nepostradatelným článkem, plnícím úkoly ochrany obyvatelstva na úrovni obce. Vyhláška č. 247/2001 Sb., stanovuje, že na úseku civilní ochrany a ochrany obyvatel jednotky vykonávají činnost dle zařazení v plošném pokrytí a dislokaci ve vztahu k vnější zóně havarijního plánování a k havarijnímu plánu kraje.

Cílem ochrany obyvatelstva je eliminovat nebo alespoň maximálně snížit následky MU na životy a zdraví osob a jejich majetek. [25] Při zásahu mohou JSDH obcí v oblasti civilní ochrany plnit několik zásadních úkolů:

- zdolávat požáry,
- provádět záchranné a likvidační práce,
- podílet se na evakuaci obyvatelstva,
- podílet se na označování oblastí s výskytem nebezpečných látek,
- podílet se na varování obyvatel,
- podílet se na dekontaminaci postižených obyvatel nebo majetku,
- podílet se na humanitární pomoci obyvatelstvu a zajištění podmínek nouzového přežití.

V roce 2002 byla usnesením vlády vydána Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015, která mj. konstatuje, že: „K plnění úkolů obcí v oblasti ochrany obyvatelstva budou využívány především jednotky sborů dobrovolných hasičů obcí.“ [26]

Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR ze dne 8. 6. 2009, kterým se stanoví Řád výkonu služby v jednotkách HZS podniků, SDH obcí a SDH podniků stanoví že, jednotka na úseku ochrany obyvatelstva se zejména se podílí na:

- evakuaci obyvatel,
- varování obyvatel,
- humanitární pomoci obyvatelstvu a zajištění podmínek pro jeho nouzové přežití,
- označování oblastí s výskytem nebezpečných látek,
- dekontaminaci postižených obyvatel nebo majetku. [14]

K zajištění plnění těchto úkolů rozlišujeme 2 typy jednotek SDH obcí [14]:

a) *jednotky plnící obecné úkoly pro ochranu obyvatelstva, zejména pro potřeby svého zřizovatele – místní působnost.* Jde o jednotky kategorií JPO II, JPO III a JPO V, popř. jednotky SDH obcí nezařazené do systému plošného pokrytí. Každá jednotka plní stanovené úkoly s ohledem na nebezpečí na daném území pomocí dostupných prostředků. Plnění výše uvedených úkolů provádí jednotka na základě pokynů velitele zásahu, operačního a informačního střediska HZS kraje, popřípadě starosty obce.

b) *předurčené jednotky plnící speciální úkoly pro ochranu obyvatelstva s územní působností.*

Předurčené jednotky zajišťují plnění speciálních úkolů vyvolaných specifickými riziky (povodňový plán, havarijní plán) i mimo území svého zřizovatele. Jednotky jsou povolávány prostřednictvím příslušných operačních a informačních středisek HZS kraje. Tyto jednotky jsou vybaveny minimálně dopravním automobilem a dalším technickým vybavením. Pravidelná odborná příprava zpravidla probíhá tak, že se předurčené jednotky zúčastní taktického cvičení nebo jiné formy odborné přípravy, kterou organizuje HZS kraje.

5.4 Podrobnosti o úkolech JSDH obcí v rámci ochrany obyvatelstva

5.4.1 Podíl JSDH obcí na evakuaci obyvatel

Evakuace je aktuální zejména v případě povodní, radiačních havárií, dlouhodobých a rozsáhlých úniků nebezpečných látek, narušení statiky staveb a při hrozbě možného ozbrojeného konfliktu z území předpokládané bojové činnosti.

Evakuací se rozumí přemístění osob, zvířat, předmětů kulturní hodnoty, technického zařízení, případně strojů a materiálu k zachování nutné výroby z ohroženého území. Provádí se do míst, kde je zajištěno pro evakuované obyvatelstvo náhradní ubytování a stravování. [26]

K ubytování evakuovaných lze dle možností regionu využít např. školy, sportovní haly, kulturní zařízení, rekreační zařízení, ubytovny apod.

Evakuace se přednostně plánuje pro děti do 15 let, pacienty ve zdravotnických zařízeních, osoby umístěné v sociálních zařízeních, osoby zdravotně postižené a jejich doprovod. [26]

Evakuaci může nařídit velitel zásahu, starosta obce, v případě stavu nebezpečí hejtman kraje, vláda ČR. Evakuační plány jsou součástí havarijních plánů, vnějších havarijních plánů a povodňových plánů).

Členové jednotky SDH v oblasti zabezpečení evakuace:

- dohlížejí na průběh evakuace v obci – znají zásady opuštění obydlí a obsah evakuačního zavazadla,
- znají místa soustředění obyvatel v obci při evakuaci, popřípadě je umí zvolit,
- zabezpečují obsluhu evakuačního střediska (označení, evidence osob, poskytování základních informací),
- dle možností mají přehled o osobách se zdravotním postižením a jsou schopni zajistit jejich evakuaci,
- znají plán transportu evakuovaných osob a zvířat z obce.

5.4.2 Podíl JSDH obcí na varování obyvatelstva

Varování obyvatelstva je komplexní souhrn organizačních, technických a provozních opatření zabezpečujících včasné předání varovné informace o reálně hrozící nebo již vzniklé MU vyžadující realizaci opatření na ochranu obyvatelstva. [25]

Varování obyvatelstva je úkolem státu, který je v této oblasti zastoupen zejména HZS ČR. Úkoly v této oblasti dále plní obce, provozovatelé jaderných zařízení, dále potom zaměstnavatelé vůči svým zaměstnancům, vedení škol vůči svým žákům a studentům, správy úřadů, nemocnic, ústavů a obdobných zařízení vůči svým klientům apod.

Technické prostředky pro šíření varovné informace:

- koncové prostředky varování – rotační a elektronické sirény,
- místní informační systémy – především obecní rozhlas a kabelové televize,
- mobilní rozhlašovací prostředky (megafony) – významné pro lokální MU a v případě výpadku předchozích systémů,
- mobilní telefony, internet a další technologie.

V České republice byl v roce 2002 zaveden jednotný varovný signál – všeobecná výstraha – jedná se o kolísavý tón sirény po dobu 140 s, kdy je motor sirény opakovaně na dobu 4 sekund zapínán a na dobu 3 sekund vypínán (první sepnutí je zpravidla 7 sekund).

Po varovném signálu bezprostředně následuje mluvená tísňová informace, kterou jsou sděleny informace o bezprostředním nebezpečí vzniku MU nebo již nastalé MU a opatření k ochraně obyvatelstva.

Ověřování provozuschopnosti systému varování a vyrozumění se provádí zpravidla každou první středu v měsíci ve 12 hodin akustickou zkouškou koncových prvků varování zkušebním tónem – nepřerušovaný tón sirény po dobu 140 vteřin.

Jednotky sborů dobrovolných hasičů jsou svolávány signálem požární poplach. Tento signál je charakteristický svým přerušovaným tónem, který trvá 60 sekund, kde motor rotační sirény je 25 sekund zapnut, na 10 sekund vypnut a po té opět na 25 sekund zapnut.

Členové jednotky SDH v oblasti zabezpečení varování:

- znají způsob a místo v obci, odkud se standardním způsobem provádí varování a informování obyvatelstva, umí obsluhovat toto zařízení (místně ovládané sirény), a znají jeho dosah v obci,
- rozlišují signály, znají termín zkoušky sirén a případnou poruchu hlásí na KOPIS nebo starostovi obce,
- jsou schopni předat informaci o hrozícím nebezpečí a následných opatřeních na ochranu obyvatelstva,
- provádí varování obyvatelstva (osobním kontaktem, mobilním rozhlasovým zařízením apod.) v místech, kde není zajištěno varování standardním způsobem (např. rekreační oblasti).

5.5 Podíl JSDH obcí na zajištění podmínek nouzového přežití obyvatelstva a humanitární pomoci

Opatření nouzového přežití mají umožnit obyvatelstvu postiženému mimořádnou událostí překonat určité časové období v nestandardních podmínkách. Tato opatření navazují na evakuaci obyvatelstva nebo jsou realizována přímo v prostoru ohroženém následky MU.

Nouzovým přežitím rozumíme zejména zabezpečení nouzového ubytování, nouzového stravování, nouzového zásobování potravinami, nouzového zásobování pitnou vodou, nouzovými základními a speciálními službami obyvatelstvu (zdravotnické služby, sociální služby, hygienické služby, veterinární služby, spojové služby, dopravní služby, pohřební služby, zásobování obyvatelstva šatstvem, příkrývkami, prostředky osobní hygieny a denní potřeby, pokrývačské, instalatérské, dezinfekční, deratizační, sklenářské aj. práce) a nouzovými dodávkami energií.

K zabezpečení nouzového přežití se vytváří potřebné zásoby ve skladech Základů logistiky v působnosti MV – GŘ HZS, u Územních odborů HZS ČR jsou uloženy soupravy nouzového přežití pro 50 osob, na jednotlivých stanicích HZS ČR jsou uloženy soupravy pro 20 osob. HZS krajů disponují mobilními kontejnerovými soupravami pro nouzové přežití. [25]

Humanitární pomoc zahrnuje věcné prostředky (základní potřebné předměty pro postižené obyvatelstvo), finanční prostředky sloužící k nákupu základních potřebných předmětů, zdravotní, sociální a právní pomoc, duchovní a psychologickou pomoc. Je poskytována jednotlivci, skupinami, spolky, státními i nestátními organizacemi. V působnosti Ministerstva obrany jsou připraveny materiální základny humanitární pomoci (MZHP) pro 2 250 osob a u HZS ČR pro 750 osob. [29]

Pro případy krizových stavů a MU, které vyžadují pomoci z centra, jsou podle zákona č. 241/2000 Sb., vytvořeny Správou státních hmotných rezerv zásoby pro humanitární pomoc (balíčky obsahující potraviny a předměty denní potřeby). O vydání rozhoduje předseda SHR na základě požadavku KÚ, obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo určené obce. Za přidělení humanitární pomoci fyzickým osobám zodpovídá ten, kdo tuto pomoc vyžádal (hejtman, starosta). Tyto zásoby se nevracejí ani neuhrazují.

Členové jednotky SDH v oblasti zabezpečení nouzového přežití a humanitární pomoci:

- podílí se na zajištění nouzového přežití obce – k tomu jim pomáhá místní znalost infrastruktury,
- jsou schopni zřídit provizorní místo pro soustředění osob (do 30 osob) a zajistit péči o ně po dobu 6 hodin (přístřeší, světlo, teplo, strava) s využitím objektů v obci,
- znají místa vytipovaná pro vybudování improvizovaných úkrytů a znají způsob jejich zodolnění,
- jsou schopni odhadnout potřeby pro zásobování obyvatel a humanitární pomoc,
- podílí se na informování obyvatelstva o nebezpečích vyplývajících z výpadku dodávky plynu nebo elektrické energie,
- umí zřídit a obsluhovat místo pro výdej užitkové vody.
- dokáží poskytnout předlékařskou laickou zdravotnickou pomoc a laickou posttraumatickou péči o postižené,
- ke speciálním úkolům předurčených jednotek patří zejména pomoc při budování a obsluze MZHP.

5.5.1 Podíl JSDH obcí na označování oblastí s výskytem nebezpečných látek

Členové jednotky SDH:

- znají základní zásady činností při úniku nebo nálezů nebezpečné látky nebo předmětu,
- jsou schopni rozpoznat nebezpečí pro obyvatelstvo,
- umí stanovit nebezpečnou nebo vnější zónu,
- znají zásady improvizované ochrany a dokážou poradit občanům při jejím uplatnění,
- umí předat základní informace o nebezpečných látkách či jiných nebezpečích (povodně, sesuvy půdy, náklady apod.),
- ke speciálním úkolům předurčených jednotek patří zejména znalost použití speciálních ochranných a detekčních prostředků ve svém vybavení pro práci v nebezpečné zóně.

5.5.2 Podíl JSDH obcí na dekontaminaci postižených obyvatel nebo majetku

„Dekontaminace představuje proces, při kterém se odstraňuje kontaminant z příslušného povrchu nebo prostředí. Častěji se však snižují jen jeho škodlivé účinky na bezpečnou úroveň, tj. aby nedošlo k ohrožení zdraví člověka při styku se zamořenými předměty. Konečným cílem je snížení zdravotnických a nenávratných ztrát, zkrácení doby nezbytného používání prostředků individuální nebo improvizované ochrany a vytváření podmínek pro obnovu normálního života.“ [34]

Členové jednotky SDH:

- znají organizaci místa pro provádění dekontaminace obyvatelstva,
- jsou schopni provádět vybrané činnosti při dekontaminaci – např. výdej náhradních oděvů,
- ke speciálním úkolům předurčených jednotek patří zejména:
  - organizace místa pro dekontaminaci obyvatelstva (50 a více osob),
  - výdej náhradních oděvů a ochranných pomůcek,
  - dekontaminace techniky pomocí ráků a kartáčů,
  - dekontaminace zasahujících jednotek nebo složek IZS.

6 JEDNOTKY SDH OBCÍ A PŘEDURČENÉ JEDNOTKY SDH OBCÍ K PLNĚNÍ SPECIFICKÝCH ÚKOLŮ OCHRANY OBYVATELSTVA V KRAJI VYSOČINA

6.1 Všeobecné informace o kraji

Kraj Vysočina leží na pomezí Čech a Moravy v oblasti Českomoravské vrchoviny, na severovýchodě sousedí s Pardubickým krajem, na jihovýchodě s Jihomoravským krajem, na jihozápadě s Jihočeským krajem a na severozápadě se Středočeským krajem. Rozloha kraje je 6 796 km², patří mezi 5. největší kraj v České republice. V kraji žije asi 512 582 obyvatel, je zde 704 obcí, z toho 15 obcí s rozšířenou působností a 26 obcí s pověřeným obecním úřadem. Sídelním městem kraje je statutární město Jihlava. Území kraje je vymezeno okresy Havlíčkův Brod, Jihlava, Pelhřimov, Třebíč a Žďár nad Sázavou.

V reliéfu převažují členité pahorkatiny, nejvyšší oblastí Vysočiny jsou Jihlavské vrchy (Javořice 837 m. n. m.) a Žďárské vrchy (Devět skal 836 m. n. m.). Mezi nejvýznamnější vodní toky patří Sázava (dlouhodobý průměrný průtok je 9,86 m³/s), Svratka (5,1 m³/s), Želivka (5 až 6 m³/s) a Jihlava (10 až 11 m³/s). K největším vodním dílům patří nádrže Hubenov, Nová říše, Malešice, Mohelno, Vír, Velké Dářko, Mostiště, Trnávka a Sedlice. Do území kraje rovněž zasahuje vodárenská nádrž Švihov ze Středočeského kraje. Klimaticky patří většina kraje k oblasti mírně teplé, zbývající část ve vrcholových polohách pak do oblasti chladné, jižní část okresu Třebíč do oblasti teplé. Roční srážkové úhrny dosahují v rámci kraje hodnot 550 – 800 mm (ve vrcholových polohách až 1 000 mm). V zimním období dosahuje sněhová 20 až 50 cm, leží průměrně 60 – 70 dnů, na lesních porostech se negativně projevuje námraza a jinovatka. Ve vrchovinném reliéfu jsou časté místní teplotní inverze.

V kraji je soustředěno cca 25 větších průmyslových zón, převažuje průmysl potravinářský, dřevozpracující, sklářský a textilní; některé podniky při výrobě nakládají s nebezpečnými látkami a spadají do gesce zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií. Hlavními zdroji elektrické energie pro kraj jsou zdroje ČEZ, a. s. a to především Jaderná elektrárna Dukovany. V zemědělství jsou na Vysočině příznivé podmínky pro produkci mléka, brambor a řepky. Leží zde rozsáhlé hospodářské lesy. Krajem prochází dálnice D1 z Prahy do Brna a dvě mezinárodní silnice: E59 (Jihlava – Vídeň – Záhřeb) a E55 (České Budějovice – Třeboň – Humpolec), rovněž je protkán hustou železniční sítí – tratě, které přepravují nebezpečné látky, jsou na trase Havlíčkův Brod – Kolín (až na Prahu), Havlíčkův Brod – Brno, Havlíčkův Brod – Jihlava. [29]

6.2 Mimořádné události a krizové situace v kraji Vysočina

Z předchozí kapitoly vyplývá, že možné mimořádné situace jsou způsobeny buď vlivem extrémních klimatických podmínek, nebo danou infrastrukturou, zejména pak průmyslem, hustou silniční a železniční sítí a v neposlední řadě je třeba mít na paměti i možné havárie v jaderné elektrárně.

Na základě souhrnné analýzy vzniku mimořádných událostí v kraji Vysočina, která je součástí krizového a havarijního plánu kraje, bylo vytipováno 14 dominantních rizik, která mohou iniciovat vznik krizové situace. Jedná se o epizootii, narušení hrází vodních děl, nedostatek potravin, sněhovou kalamitu, extrémní sucho, nedostatek pitné vody, rozsáhlou povodeň, epidemie, chemické havárie, radiační havárie, plošný požár, narušení dodávek léčiv,

hromadné postižení osob mimo epidemií, narušení dodávek ropy, narušení dodávek elektrické energie, plynu nebo tepelné energie.

Nedávné zkušenosti s orkány typu Kyrill a Ema, bychom mohli přiřadit jako další, v pořadí 15. riziko.

6.3 Stručné informace o organizaci hasičů v kraji Vysočina

HZS kraje Vysočina

Hasičský záchranný sbor České republiky byl zřízen zákonem č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů. V novém organizačním uspořádání působí od 1. ledna 2001.

Hasičský záchranný sbor kraje Vysočina je organizační složkou státu a účetní jednotkou, jehož příjmy a výdaje jsou součástí rozpočtové kapitoly Ministerstva vnitra. Organizačními součástmi krajského ředitelství jsou krajské operační a informační střediska (KOPIS) a technická účelová zařízení. V sídle HZS kraje není zřízen územní odbor a příslušné úkoly vykonávají úseky krajského ředitelství a kanceláře krajského ředitele. [27]

HZS kraje Vysočina členíme:

- Ředitelství HZS kraje Vysočina,
  - Náměstek Úsek prevence a CNP, Úsek IZS a OŘ, Úsek ekonomický,
  - Odbory prevence, OOb a KŘ, IZS a služeb, OŘ a KIS, finanční, provozní a správy majetku
  - Jednotlivá oddělení odborů

Územní odbory a stanice:

- Region Jihlava – stanice Jihlava, Polná, Telč, Třešť,
- Havlíčkův Brod – stanice Havlíčkův Brod, Chotěboř, Ledec nad Sázavou, Světlá nad Sázavou,
- Žďár nad Sázavou – stanice Žďár nad Sázavou, Bystřice nad Pernštejnem, Velké Meziříčí, Velká Bíteš,
- Třebíč – stanice Třebíč, Hrotovice, Jemnice, Moravské Budějovice, Náměšť nad Oslavou,
- Pelhřimov – stanice Pelhřimov, Humpolec, Kamenice nad Lipou, Pacov.

6.3.1 Přehled jednotek HZS a jednotek PO v kraji Vysočina

V roce 2009 na území kraje Vysočina bylo dislokováno 21 jednotek HZS kV (jednotky kategorie JPO I), 3 jednotky HZS podniku (JE Dukovany, Kronospan, Čepro Šlapanov), 16 jednotek SDH podniku a celkem 876 jednotek SDH obcí (z toho 10 jednotek v režimu JPO II a 113 jednotek JPO III). [28]

6.3.2 Zásahová činnost jednotek PO v roce 2009

Jednotky požární ochrany zasahovaly v roce 2009 u 6184 mimořádných událostí, u kterých došlo k navýšení o 1,4% oproti r. 2008. Z celkového počtu mimořádných událostí bylo 780 požárů, které zaznamenaly snížení o 7,5 % k předešlému roku. [28]

V roce 2009 bylo na území kraje Vysočina nasazeno 7 782 jednotek požární ochrany, z toho bylo 4 842 jednotek HZS kraje Vysočina, 2 058 jednotek SDH obcí, 775 jednotek HZS podniků, 107 jednotek SDH podniků. Jednotky jiné (AČR) na území kraje Vysočina nezasahovaly. [28]

6.4 Předurčené jednotky SDH obcí v kraji Vysočina

Tak jako v celé republice, jsou i v kraji Vysočina sbory dobrovolných hasičů nedílnou součástí systému požární ochrany. Spolu s hasičským záchranným sborem tvoří jednotky SDH obcí jednu ze základních složek integrovaného záchranného systému. Kromě zásahů při požárech a záchranných prací při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech plní také obecné a speciální úkoly v oblasti ochrany obyvatelstva.

V souvislosti s řešením některých mimořádných událostí velkého rozsahu, jako např. hromadná nehoda na dálnici D1 v březnu 2008, kdy bylo potřebné zabezpečit humanitární pomoc pro účastníky nehody, vyvstala potřeba profesionálních hasičů mít v záloze dostatek vyškolených osob z řad jednotek SDH obcí na pomoc pro řešení specifických úkolů ochrany obyvatelstva. Z důvodu technického vybavení, kdy jednotka musí být vybavena minimálně dopravním automobilem, HZS kV ještě v roce 2008 zahájil jednání s vhodnými JPO II a JPO III a do konce roku 2009 se podařilo předurčit a proškolit 23 vybraných jednotek SDH obcí. Pro jejich činnost je určující zejména HP kraje Vysočina a Plošné rozmístění jednotek požární ochrany kraje Vysočina. Tyto jednotky jsou vybaveny základní technikou a prostředky, kterou lze doplnit i ze skladů Základny logistiky MV – GR HZS ČR či skladů HZS kraje. [27]

6.4.1 Vybrané JPO II a JPO III a jejich předurčenost

- *Evakuace obyvatel z oblastí JEDU – pomoc v místě příjmové obce,*
  - Křižanov, Osová Bítýška (okres Žďár nad Sázavou).
- *Humanitární pomoc na dálnici D1,*
  - Větrný Jeníkov, Luka nad Jihlavou, Zhoř, Kamenice u Jihlavy (okres Jihlava),
  - Humpolec, Hořice, Senožaty (okres Pelhřimov),
  - Velká Bíteš, Měřín, Velké Meziříčí, Tasov (okres Žďár nad Sázavou),
  - Herálec, Štoky (okres Havlíčkův Brod).
- *Nouzové přežití – obsluha kontejneru nouzového přežití,*
  - Polná (okres Jihlava).
- *Dekontaminace postižených obyvatel z oblasti JEDU – obsluha SDO II,*
  - Jihlava – Bedřichov (okres Jihlava),
  - Stařeč (okres Třebíč).
- *Protipovodňová opatření,*
  - Mrákotín (okres Jihlava),
  - Kejžlice (okres Pelhřimov),
  - Jimramov (okres Žďár nad Sázavou),
  - Habry (okres Havlíčkův Brod),
  - Lesonice (okres Třebíč).

Hasičský záchranný sbor kraje Vysočina má zájem rozšiřovat počty předurčených jednotek, v roce 2010 plánuje vybrat a vycvičit několik jednotek SDH obcí, na pomoc při výstavbě materiální základny humanitární pomoci (MZHP).

Zákon o integrovaném záchranném systému rovněž pro řešení úkolů ochrany obyvatelstva navrhuje obcím a právníkům a podnikajícím fyzickým osobám i variantu zřízení zařízení civilní ochrany. HZS kraje se v roce 2006 dohodl s Českými drahami a.s., Uzlovou železniční stanicí Havlíčkův Brod o vytvoření zařízení CO pro zjišťování a označování nebezpečných oblastí. K tomu jim byla zapůjčena radiometrická souprava DC – 3E – 98 a 3 kusy ochranného speciálního obleku SOO – CO. V praxi se však zařízení neosvědčilo a ČD ho v roce 2008 zrušilo z důvodů personálních a organizačních. O další zřizování zařízení CO už nebyl projeven zájem.

6.5 Specializační kurzy pro JSDH na Vysočině zaměřené na Ochranu obyvatelstva

HZS kraje Vysočina organizuje specializační kurzy v oblasti ochrany obyvatelstva od září 2008. Tyto kurzy jsou určeny pro velitele a členy družstev jednotek SDH obcí, které jsou zařazeny do kategorie JPO II a JPO III a jsou předurčeny k plnění úkolů ochrany obyvatelstva.

V roce 2008 proběhl dvoudenní specializační kurz ochrany obyvatelstva v Přibyslavi, kterého se zúčastnili velitelé jednotek SDH obcí, předurčených k plnění konkrétních opatření ochrany obyvatelstva v celém regionu kraje Vysočina. Toto zaměstnání bylo plně v gesci odboru ochrany obyvatelstva krajského ředitelství HZS, přednášky byly zaměřeny na problematiku ochrany obyvatelstva v ČR včetně legislativy, a na konkrétní úkoly jednotek v ochraně obyvatelstva při vzniku mimořádné události.

V roce 2009 byla odborná příprava JPO II a III předurčených k plnění konkrétních opatření ochrany obyvatelstva soustředěna a provedena oddělením ochrany obyvatelstva KŘ HZS a odborem IZS formou praktických zaměstnání. Byly vycvičeny a připraveny jednotky pro poskytování humanitární pomoci při nebezpečné poruše plynulosti dopravy (zejména na dálnici D1), pro dekontaminaci osob – k obsluze SDO II, pro obsluhu kontejneru nouzového přežití a pro provádění protipovodňových opatření. V roce 2010 je plánováno zaměstnání s jednotkami zabezpečujícími obsluhu evakuačních středisek.

Vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva je i součástí cyklické (pravidelné) odborné přípravy členů JSDH obcí. Za období leden až září 2009 proběhlo v kraji Vysočina celkem 20 kurzů, které vedli lektoři – vedoucí oddělení (pracovišť) ochrany obyvatelstva Územních odborů Jihlava, Havlíčkův Brod, Třebíč a Žďár nad Sázavou s dalšími příslušníky těchto pracovišť, v pelhřimovském regionu vedl přípravu ředitel Územního odboru HZS Pelhřimov.

6.6 Jednotky předurčené pro zabezpečení pomoci evakuovanému obyvatelstvu v místě příjmových obcí

Vzhledem k tomu, že se v kraji Vysočina nachází jaderná elektrárna Dukovany, je pro kraj Vysočina stanoveno krizové riziko radiační havárie.

Lokalita Jaderné elektrárny Dukovany leží v jihovýchodní části správního obvodu obce s rozšířenou působností Třebíč jihozápadně od města Brna na pravém břehu Jihlavy. Elektrárna je vzdálena 45 – 50 km od státních hranic s Rakouskem. Terénní reliéf je v severní části členitý s údolím řeky Jihlavy, v jižní části přechází v rovinný terén. V okruhu 20 km od jaderné elektrárny žije přibližně 100 000 obyvatel, převažují zde malá venkovská sídla, která jsou slabě osídlena.

Jedná se o zařízení s velmi významným zdrojem ionizujícího záření, pro který byl HZS kraje zpracován vnější havarijný plán (VHP), na základě zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií. Zóna havarijního plánování (ZHP) jaderné elektrárny Dukovany je oblast 20 km v okolí JE Dukovany, v níž se na základě výsledků rozborů možných následků radiační havárie uplatňují požadavky z hlediska havarijního plánování. VHP pro zónu havarijního plánování JE Dukovany je základním dokumentem, který řeší opatření k ochraně obyvatelstva, životního prostředí a majetku v případě vzniku radiační havárie (tj. ve smyslu vyhlášky SÚJB č. 318/2002 Sb., mimořádné události 3. stupně) na JE Dukovany. VHP byl schválen v červenci 2001 hejtmanem kraje Vysočina.

Omezování ozáření osob a životního prostředí při radiační mimořádné události se uskutečňuje ochrannými opatřeními, kterými jsou:

- a) neodkladná ochranná opatření, která zahrnují ukrytí, jódovou profylaxi, a evakuaci.
- b) následná ochranná opatření, která zahrnují přesídlení, regulaci požívání radionuklidů znečištěných potravin a vody a regulaci používání radionuklidů znečištěných krmiv.

Součástí vnějšího havarijního plánu JEDU je i plán evakuace, ve kterém je evakuace při radiační havárii definována jako opatření směřující k organizovanému přemístění obyvatelstva z ohroženého území. Jejím prvořadým smyslem je včasné vyvedení osob z prostoru, který je akutně ohrožen zamořením, na bezpečné místo. Evakuace se plánuje a připravuje v okolí 10 km od JE Dukovany do příjmových obcí, které jsou určeny VHP. Příjmovými obcemi pro evakuované obyvatelstvo byly kromě jiných určeny Křižanov a Osová Bitýška v okrese Žďár nad Sázavou. Obec Osová Bitýška je určena jako příjmové středisko pro obec Pucov, plánovaný počet evakuovaných osob je 155. Obec Křižanov je určena jako příjmové středisko pro obec Kralice nad Oslavou, plánovaný počet evakuovaných osob je 780.

K zabezpečení evakuovaného obyvatelstva byly předurčeny místní JPO III, které fungují jako výkonná složka krizového štábu obce. Jednotku SDH Osová Bitýška tvoří 17 členů a jednotku SDH Křižanov tvoří 12 členů.

K hlavním úkolům předurčených jednotek patří:

- shromáždění, zavedení dočasné evidence a podání základních informací evakuovaným osobám v příjmovém středisku,
- uzpůsobení k nouzovému ubytování vhodných prostor sloužících k soustředění většího počtu osob,
- rozdělení osob do míst nouzového ubytování za využití všech možných ubytovacích kapacit jako jsou kulturní domy, rekreační, sociální, školská, sportovní, stravovací zařízení a rodiny (přehledy o plánovaném umístění evakuovaných osob jsou uvedeny ve VHP),
- vyhrazení vhodných parkovacích ploch pro osobní vozidla samovolně se evakuujícím občanům,
- zabezpečení hygienické čistoty osob a jejich vybavení náhradním šatstvem a obuví,
- zabezpečení sledování a dodržování hygienických a protiepidemických opatření,
- kontrola klidu a pořádku v ubytovacích zařízeních,

- organizování a usměrňování humanitární pomoci poskytovanou místním obyvatelstvem,
- zabezpečení rozdělování humanitární pomoci a výdeje stravy v určených prostorách. Konkrétní množství a složení stravy se řídí podle dostupných zdrojů potravin a podle možností a kapacity vyvařovacích zařízení. Postižené obyvatelstvo by mělo dostat minimálně dvakrát denně jídlo a přiměřené množství nápojů (v zimě teplých). Přednostně je nutné zabezpečovat potřeby dětí a nemocných.

Zabezpečení dopravy materiálu nouzového přežití ze skladu ve Velké Bíteši, a dále kontejneru umístěného na stanici Třebíč, kde jsou uloženy soupravy náhradního oblečení.

6.7 Jednotky předurčené pro dekontaminaci osob – obsluha SDO II

Způsob dekontaminace osob postižených závažnou havárií způsobenou nebezpečnými chemickými látkami nebo radiační havárií v JEDU je řešen havarijním plánem kraje a příslušnými vnějšími havarijními plány.

Jednotky SDH obcí Jihlava – Bedřichov a Stařeč (obě JPO III) jsou předurčeny k provádění dekontaminace osob v dekontaminačním zařízení HZS ČR – typ SDO II (souprava pro dekontaminaci osob). JSDH Jihlava – Bedřichov (okres Jihlava) tvoří 22 členů a JSDH Stařeč (okres Třebíč) 25 členů.

Dekontaminační zařízení SDO II je určeno pro tzv. mokrou dekontaminaci. Má zkrácenou dobu uvedení do pohotovostního stavu, celkové zařízení včetně technologie pro činnost dekontaminace je uloženo tak, aby s ním nemuselo být dále manipulováno (všechny agregáty, rozvody vody, elektřiny, osvětlení, vytápění jsou pevně instalovány) a bylo možné ho uvést do pohotovosti během 10 minut družstvem o početním stavu 1 + 5. Stanoviště tvoří dvounápravový kontejner s výklopnými bočními vraty, kde jsou uloženy stanové dílce. Po jejich rozvinutí vznikne prostor pro úplnou dekontaminaci osob. Po rozložení má SDO tvar tzv. butterfly. Stanoviště se skládá z technologické části, svlékací části, prostřední část je prostorem pro celý mokrý proces, oblékací části a také prostoru pro očistu obsluhy. Stanoviště má zároveň zachytanou jímku pro dekontaminovanou vodu. Způsob provádění dekontaminace lze podle druhu kontaminantu jednoduše upravovat a měnit, dekontaminační činidlo i oplachová voda mají teplotu 37°C, stanoviště je vybaveno potřebnými prostředky na 2 hodiny samostatného provozu. Kapacitní propustnost SDO II je cca 200 osob za hodinu. Tedy v každé části stanoviště 100 osob. [31] Dekontaminační zařízení SDO II v kraji Vysočina je uloženo v zimních měsících na stanici Žďár nad Sázavou a v letních měsících na stanici v Jihlavě.

K hlavním úkolům předurčených jednotek patří:

- rozvinutí pracoviště SDO II,
- zabezpečení dekontaminace civilního obyvatelstva i zasahujících složek IZS,
- zabezpečení dostatečných dodávek vody, dezaktivacích a odmořovacích roztoků,
- dodržení správné koncentrace dekontaminačního činidla, speciálně u B-agens,
- obsluha pracoviště ve svlékací části:
  - asistence při odkládání kontaminovaných věcných prostředků,
  - izolace kontaminovaných věcí v neprodyšných obalech,
  - provést dozimetrickou kontrolu při dekontaminaci radioaktivních látek,

- obsluha pracoviště ve sprchové části:
  - asistence v místě nanášení dekontaminačního prostředku a jeho oplachování,
  - dohled na dodržení nezbytné doby aktivního působení dekontaminační směsi,
  - měření účinnosti dekontaminace na výstupu ze sprchy u radioaktivních látek a
- bojových chemických látek,
- asistence v místě pro odkládání osobních ochranných prostředků (platí pro zasahující složky),
- asistence v místě výdeje náhradních oděvů a opětovného vystrojení:
  - zabezpečení dostatečného množství náhradního oblečení (ze skladů HZS, na stanici Třebíč je připraven týlový kontejner s náhradním ošacením pro okamžitou pomoc),
- zabezpečení způsobu likvidace odpadní vody a pevného odpadu v závislosti na typu dekontaminace,
- likvidace dekontaminačního pracoviště.

Každý člen skupiny zabezpečující dekontaminaci musí být vybaven ochrannými prostředky odpovídající charakteru nebezpečí a prováděné činnosti a musí být dodržovány časové intervaly pro střídání obsluhy.

6.8 Jednotky předurčené k zajištění nouzového přežití – obsluha kontejneru nouzového přežití

Dne 20. března 2008, kolem 10 hodiny dopoledne, došlo na Vysočině, na dálnici D1, mezi 100 až 127 km (Humpolec – Větrný Jeníkov – Jihlava), k hromadné dopravní nehodě. Vlivem extrémních klimatických podmínek (sněhová vánice, namrzání vozovky, ztížená viditelnost) a vlivem nepřiměřené rychlosti vozidel, havarovalo přes 160 vozidel a v kolonách uvízlo na mnoho hodin přes 20 tisíc lidí v délce 30 km v obou směrech. Bylo zraněno 30 osob, z toho 6 těžce, poškozeno bylo 231 vozidel a hmotná škoda dosáhla téměř 30 mil. Kč. V místě zasahovaly složky IZS, celkem na 150 záchranářů, odstraňování následků trvalo více jak 14 hodin. HZS nasadilo na událost 7 jednotek (téměř 50 hasičů), hasičské autobusy poskytovaly účastníkům nehody místo pro zahřátí a odpočinek, bylo rozdáno 20 ks dek, 20 ks spacích pytlů, minerálky a 400 l teplého čaje, přesto pomoc osobám, čekajících dlouhé hodiny na zprůjezdění vozovky nebyla dostatečná. I přes veškerou snahu povolanych záchranářů, se nepodařilo zajistit dostatek humanitární pomoci lidem, čekajícím dlouhé hodiny v kolonách.

V přímé souvislosti s touto událostí zahájil HZS kraje Vysočina jednání s obcemi v blízkosti nájezdu a výjezdu z dálnice D1, o zapojení JSDH do plnění speciálních úkolů ochrany obyvatelstva, konkrétně humanitární pomoci při hromadných nehodách. Do konce roku 2008 se podařilo vybrat 13 jednotek, ty pak byly v průběhu roku 2009 pro tuto činnost předurčeny a vybaveny materiálem. 6 jednotek je vybaveno 20 ks příkrývek, 20 ks teplého oblečení a termosem na teplé nápoje, včetně plastových kelímků (ze skladů HZS), další budou dovybaveny v průběhu roku 2010.

Seznam předurčených JPO III:

Okres Jihlava

- Větrný Jeníkov (sklad materiálu), Luka nad Jihlavou (sklad materiálu), Zhoř, Kamenice u Jihlavy

Okres Pelhřimov

- Humpolec (sklad materiálu), Hořice, Senožaty

Okres Žďár nad Sázavou

- Velká Bíteš, Měřín (sklad materiálu), Velké Meziříčí, Tasov

Okres Havlíčkův Brod

- Herálec, Štoky (u obou sklad materiálu).

K hlavním úkolům předurčených jednotek patří:

- údržba skladu s materiálem humanitární pomoci,
- vyskladnění materiálu a doprava do místa určení,
- rozdělení oblečení a přikrývek,
- příprava a podávání teplých nápojů,
- plynulé doplňování nápojů,
- dodání stravy v případě potřeby.

6.9 Jednotky předurčené k výstavbě protipovodňových opatření

V posledních letech došlo v kraji Vysočina k nárůstu četnosti a intenzity povodní, které na území kraje působí značné majetkové a další škody, někdy jsou lidé ohroženi i na životě. Zejména v letních měsících způsobují přívalové srážky tzv. bleskové povodně, které během několika minut dokáží obrátit život jednotlivců, rodin, ale i celých obcí naruby. V kraji Vysočina může být příkladem za rok 2009 město Přibyslav, kdy jeho místní část Poříčí byla v důsledku bleskové povodně zaplavena vodou a bahnem z místního pole v rozmezí 1 měsíce (přelom června a července) celkem 4x. Ještě v tomto roce následuje předurčení a vycvičení 4 JPO III a jedné JPO II k výstavbě protipovodňových opatření, zejména hrází z pytlů s pískem.

Povodeň je definována jako přechodné, výrazné stoupnutí hladiny vodního toku, při kterém hrozí vylití vody z koryta, nebo při kterém se voda z koryta vylévá a může způsobit škody. Za nebezpečí povodně se považují situace určené povodňovými plány, popř. situace tak označené předpovědní povodňovou službou. [34]

Druhy povodní [34]:

- *přirozené* (způsobené přírodními jevy, zejména táním sněhu, dešťovými srážkami nebo chodem ledů)
- přívalové
- sezónní
- *zvláštní* (způsobené jinými vlivy, zejména poruchou vodního díla, která může vést až k jeho havárii a protržení, nebo nouzovým řešením kritické situace na vodním díle)

Stupně povodňové aktivity [34]:

První stupeň – stav bdělosti

- nastává při nebezpečí přirozené povodně, činnost zahajuje hlásná a hlídková služba na vodních tocích;
na vodních dílech nastává tento stav při dosažení mezních hodnot sledovaných jevů a skutečností z hlediska bezpečnosti vodního díla, jež by mohly vést ke vzniku zvláštní povodně.

Druhý stupeň – stav pohotovosti

- vyhláší ho příslušný povodňový orgán, přerůstá-li nebezpečí přirozené povodně v povodeň;
- vyhláší se také při překročení mezních hodnot sledovaných jevů a skutečností na vodním díle z hlediska jeho bezpečnosti;
- aktivují se povodňové orgány a další účastníci ochrany před povodněmi, uvádějí se do pohotovosti prostředky na zabezpečovací práce, provádějí se opatření ke zmírnění průběhu povodně podle povodňového plánu.

Třetí stupeň – stav ohrožení

- vyhláší ho příslušný povodňový orgán při nebezpečí vzniku škod většího rozsahu, ohrožení životů, zdraví a majetku v zaplaveném území;
- vyhláší se také při dosažení kritických hodnot sledovaných jevů a skutečností na vodním díle z hlediska jeho bezpečnosti současně se zahájením nouzových opatření;
- provádějí se zabezpečovací a podle potřeby záchranné práce nebo evakuace.

Pro stavění protipovodňových hrází je z prostředků HZS kraje Vysočina vyčleněna 1 mobilní plnička protipovodňových pytlů, 2 násypná zařízení pro plnění dvoukomorových pytlů, 5 000 ks protipovodňových pytlů (40 x 70) a 24 ks pryžových protipovodňových stěn. Tento materiál je soustředěn u ÚO HZS Havlíčkův Brod. Obce při stavbě povodňových hrází mohou využít tento materiál a předurčené JSDH obcí. Požádat o ně mohou krizové štáby ohrožených obcí cestou KOPIS HZS kraje.

Seznam předurčených JPO III a JPO II:

Okres Jihlava

- Mrákovín

Okres Pelhřimov

- Kejžlice

Okres Žďár nad Sázavou

- Jimramov (JPO II)

Okres Havlíčkův Brod

- Herálec

Okres Třebíč

- Lesonice

K hlavním úkolům předurčených jednotek patří:

- výstavba protipovodňových hrází,
- záloha pytlů, lopat a dalšího materiálu,
- zabezpečení obsluhy mobilní pytlovačky písku,
- plnění násypných zařízení na dvoukomorové pytle,
- manipulace s protipovodňovými stěnami,
- podílet se na odstraňování následků povodní v obytných a veřejných prostorech (čerpání vody, odstraňování naplavenin apod.)

7 PŘEDURČENÉ JEDNOTKY V OKRESE HAVLÍČKŮV BROD

7.1 Všeobecné informace o okrese Havlíčkův Brod

Okres Havlíčkův Brod leží v severní části kraje Vysočina. Na severovýchodě sousedí s okresem Chrudim, na jihovýchodě s okresem Žďár nad Sázavou, na jihu s okresem Jihlava, na jihozápadě s okresem Pelhřimov, na západě s okresem Benešov a na severozápadě s okresem Kutná Hora. Rozloha okresu je 1 264,95 km², počet obyvatel je 94 919 osob. V okrese Havlíčkův Brod je 120 obcí, z toho 8 měst (H. Brod 24 481, Chotěboř 9 925, Světlá n/S. 7 245, Ledec n/S. 6 169, Přibyslav 3 991, Golčův Jeníkov 2 612, Habry 1 298, Ždírec nad Doubravou 2 790) a 7 městysů. Obce s rozšířenou působností jsou Havlíčkův Brod, Světlá nad Sázavou, Chotěboř.

Hlavním a převládajícím geologickým útvarem na celém území okresu je Českomoravská vrchovina. Na severním okraji okresu zasahují do území okresu Železné hory. Průměrná nadmořská výška okresu se pohybuje okolo 500 m. Nejvyšší bod je Melechov u Ledče nad Sázavou o výšce 709 m.

Území okresu je rozvodím mezi řekami Sázavou a Želivkou, Doubravou a Chrudimkou. Sázava protéká okresem od jihovýchodu k severozápadu v délce 72 km, délka toku Doubravy činí 45 km, Želivka protéká okresem v délce 16 km a Chrudimka v délce 6 km. Přirozené povodně v důsledku jarního tání se vyskytují především na řece Doubravě a na řece Sázavě a jejich přítocích, zejména Šlapance. Opatření proti zvláštním povodním se plánují na vodním díle Břevnice (ORP Chotěboř), Žabinci (Havlíčkův Brod) a rybníku Kachlička (ORP Havlíčkův Brod).

Zhruba 34 % plochy území okresu pokrývá lesní porost, převážně jehličnatého charakteru.

Okres Havlíčkův Brod se nachází v oblasti mírného klimatického pásu, s průměrnou roční teplotou 6,7 °C, průměrným ročním úhrnem srážek 677 mm, průměrným ročním maximem sněhu 42 cm. V letních měsících se často vyskytují krátkodobé vydatné srážky bouřkového charakteru a s nimi spojené bleskové povodně.

Z ekonomického hlediska lze okres charakterizovat jako průmyslově zemědělský. Z celkového počtu obyvatelstva připadá více jak 30 % na průmyslovou a 22 % na zemědělskou výrobu. Hlavními produkty rostlinné výroby jsou brambory, obiloviny, len a v nižších oblastech částečně cukrovka. Rozhodující průmyslová výroba okresu je soustředěna především ve městech a to v Havlíčkově Brodě, Chotěboři, Světlé nad Sázavou a Ledči nad Sázavou. Na území okresů se nachází 5 provozovatelů, kteří charakterem svého podnikání spadají do gesce zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií a jsou tedy potenciálními zdroji ohrožení havárií s únikem nebezpečné látky. Jedná se o Sklad Čepro a.s., středisko Šlapanov, které je důležitým objektem zásobování PHM, dále sklad LPG společnosti Primagas, s.r.o. v Havlíčkově Brodě, sklad výbušnin společnosti Austin Powder Service s.r.o. v Hněvkovicích, firma ACO Industrie k.s. (kyseliny HF, HCl, polyesterové pryskyřice) v Přibyslavi, firma Schäfer Sudex s.r.o. (kyseliny HF a HNO₃) v Ledči nad Sázavou a znovu obnovený provoz skláren ve Světlé nad Sázavou (kyseliny HF a H₂SO₄).

Silniční komunikace, po kterých se zabezpečuje doprava v okrese, mají délku zhruba 1 100 km. Síť místních komunikací, která je ve správě obecních úřadů, má délku cca 800 km. Na silničních komunikacích je celkem 212 mostů a nadjezdů. Železniční síť se v okrese

rozvětluje do směrů Kolín, Jihlava, Žďár n/S, Pardubice, Humpolec v železniční stanici Havlíčkův Brod a v železniční stanici Světlá nad Sázavou se větví na směr Čerčany. Celková délka železniční sítě v okrese je 146 km. Citlivá místa z hlediska možných havárií jsou železniční stanice na hlavním tahu, zejména Světlá n/S, Havlíčkův Brod, Příbyslav, železniční tunel v Havlíčkově Brodě a dále pak celý traťový úsek, který je situován na hlavním tahu v úbočí řeky Sázavy.

7.2 SDH a jednotky SDH obcí v okrese Havlíčkův Brod

Hasičská myšlenka na Vysočině se začala šířit až po roce 1870. Nejstarším dobrovolným hasičským sborem v okrese Havlíčkův Brod je SDH obce Golčův Jeníkov (1870). Během následujících let se počet dobrovolných hasičských sborů zvyšoval.

Dobrovolní hasiči okresu se sdružují v Okresním sdružení Čech, Moravy a Slezska (dále jen „OSH ČMS“). Organizace má celkem 7 700 členů, kteří jsou zařazeni celkem ve 188 sborech. Z jejich řad jsou k zásahům povolávány [28]:

- 4 JPO II,
- 21 JPO III,
- 127 JPO V

Své opodstatnění však mají i menší sbory dobrovolných hasičů (36), které se zřídka prezentují v zásahové činnosti, ale přesto mají důležité postavení v obci a jsou často jedinou hybnou silou obce. Nejenže zabezpečují většinu hospodářských prací, ale zajišťují i kulturní a sportovní život.

7.3 Jednotky SDH obcí předurčené k ochraně obyvatelstva

- jednotka SDH obce Štoky (JPO III) – zajištění humanitární pomoci na dálnici D1,
- jednotka SDH obce Herálec (JPO III) – zajištění humanitární pomoci na dálnici D1,
- jednotka SDH obce Habry (JPO III) – výstavba protipovodňových opatření.

Na podzim 2010 bude vycvičena a zařazena na pomoc při výstavbě materiální základny humanitární pomoci (MZHP) jednotka SDH obce Příbyslav (JPO II).

7.4 Přípravenost a akceschopnost předurčených JSDH okresu Havlíčkův Brod

7.4.1 Jednotka obce Štoky

Štoky jsou městy, nachází se 14 km jižně od okresního města Havlíčkova Brodu, na trase směr Jihlava. SDH Štoky bylo založeno v roce 1879, v současné době má sbor 49 členů. Jednotka SDH je zařazena do kategorie III a má 18 členů. Jednotka má ve vybavení kromě dvou starších požárních stříkaček typu PS8 a PS12, cisternovou automobilovou stříkačku CAS 25K (KAROSA).

Vzhledem k blízkosti nájezdu na dálnici D1 byla JPO Štoky po dohodě s HZS kraje Vysočina předurčena k poskytování humanitární pomoci při nebezpečné poruše plynulosti dopravy na dálnici D1. Zařazení předcházela dohoda, ke které se dospělo na společném jednání příslušníků HZS Havlíčkův Brod se starostou obce a členy jednotky. Velitel jednotky absolvoval v roce 2008 dvoudenní specializační školení zaměřené na úkoly ochrany obyvatelstva, zejména organizování a poskytování humanitární pomoci a nouzového přežití osob postižených hromadnou dopravní nehodou. Každoročně pak v rámci pravidelné odborné přípravy absolvují členové JPO na ÚO Havlíčkův Brod i vzdělávání v oblasti ochrany

obyvatelstva. Do obce byl naskladněn materiál z prostředků HZS. Jednalo se o 20 ks dek, 20 ks teplého oblečení, 1 várnici o objemu 10 litrů, pro které byl vyčleněn úložný prostor v hasičské zbrojnici a velitel jednotky určil 2 hasiče, kterým byl materiál svěřen do péče.

7.4.2 Jednotka SDH obce Herálec

Obec Herálec leží v jihozápadní části okresu, asi 13 km od Havlíčkova Brodu. SDH Herálec bylo založeno v roce 1884, v současné době má 54 členů. Jednotka SDH je zařazena do kategorie III a má 12 členů. Jednotka má ve vybavení především cisternovou automobilovou stříkačku CAS 24 (PRAGA).

Stejně jako Štoky je jednotka SDH Herálec předurčena k poskytování humanitární pomoci při nebezpečné poruše plynulosti dopravy na dálnici D1. Postup zřizování, proškolení a naskladnění materiálu proběhl ve stejném duchu jako ve Štokách. Proškolení a určeno k plnění úkolu, bylo celkem 5 členů jednotky SDH obce Habry. V souvislosti se vznikem předurčení, ÚO HZS Havlíčkův Brod pomohl jednotce obměnit zastaralou a poruchovou cisternu „Trambus“, za novější typ.

7.4.3 Jednotka SDH obce Habry

Město Habry se nachází v mělkém údolí říčky Sázavky, v severní části okresu, 20 km od Havlíčkova Brodu. SDH Herálec bylo založeno v roce 1879, v současné době má sbor 62 členů. Požární ochranu zabezpečuje v obci jednotka SDH obce zařazená do kategorie JPO III. Jednotka má v současné době celkem 20 členů. Ve vybavení má CAS 25K (LIAZ) a CAS 32 (KAROSA) a vysokozdviznou plošinu AVIA A 31. Od roku 2009, po dohodě s HZS kraje Vysočina, je JPO předurčena k výstavbě protipovodňových hrází.

Kromě pravidelné odborné přípravy, jejíž součástí je rovněž ochrana obyvatelstva, celá jednotka absolvovala v září 2009 v areálu podniku Čepro Šlapanov instruktážně metodické zaměstnání zaměřené na výstavbu protipovodňových hrází, pomocí klasických pytlů, tandemových pytlů a protipovodňových stěn a na obsluhu mobilní pytlovačky písku.

Mobilní pytlovačka písku ZP-2 byla HZS kraje Vysočina darována Krajským úřadem kraje Vysočina v roce 2008. Zařízení se skládá ze dvou částí, z pytlovačky a překládače písku. Pytlovačka je umístěna na speciálním přívěsu, maximální rychlost je 40 km/hod., délka je 2,9 m, šířka 1,55 m, výška 1,7 m a váha 400 kg. Objem násypníku je max. 0,9 m³, vydatnost za jednu hodinu ve dvou lidech je 750 kusů pytlů po 25 kg a díky automatické váze mají pytle jednotnou váhu. HZS má k dispozici 5000 pytlů o speciálním rozměru 70 x 40 cm, které budou v případě potřeby operativně dodány.

K zásahu bylo pytlovací zařízení poprvé nasazeno při bleskové povodni v Příbyslavi - Pořící v červenci 2009. Zařízení obsluhovali 2 příslušníci pracoviště ochrany obyvatel z Územního odboru Havlíčkův Brod, s pomocí členů jednotky SDH Příbyslav, kteří byli zaškoleni v průběhu prací. Praxe ukázala, že na plnění písku pytloučkou lze použít i klasických pytlů, nevýhodou je však jejich velká hmotnost. K plnění násypníku pískem se lépe osvědčilo využít techniku, například menší typ nakladače typu UNC.

Přestože se *stavba protipovodňových hrází pomocí pytlů* zdála být poměrně jednoduchá, ukázalo se, že ke správné výstavbě je třeba mít optimálně naplněné pytle, dodržet tzv. cihlovou vazbu, úvazky pytlů směrem od proudící vody a patou pytle k vodě, mírně šikmo ve směru proudění vody. Také se potvrdilo, že tandemové pytle jsou lépe

manipulovatelné, způsob stavby hráze není náročný, mají lepší vaznost a hráz je stabilnější. Nevýhodou použití pytlů s pískem je pracnost a náročnost na materiál, lidskou sílu a čas.

Protipovodňové stěny Rubena typ WW C 120/4 jsou pryžotextilní vaky speciální konstrukce, které zajišťují zadržení a usměrnění záplavové vody a k ochraně objektů do výšky hladiny 120 cm. Jsou určeny zejména pro navýšení břehů vodních toků, přehrazení ulic, lze je využít i k dočasnému přehrazení vodního toku. Vaky jsou opatřeny přírubami k plnění vodou, odvzdušňování a vyprazdňování. Jednotlivé díly protipovodňové stěny se v ohroženém prostoru spojí na potřebnou ochrannou délku a napustí se vodou. Lze je plnit vodou z řeky za použití obvyklých čerpadel, případně vodou z hasičských cisteren nebo hydrantů. Jsou opatřeny standardními hasičskými spojkami. Čas potřebný k naplnění jednoho segmentu závisí na typu užitého čerpadla. Plnění zpravidla nepřesáhne 15 minut. Stěny mají vysokou životnost a mohou být mnohonásobně použity.

Praktické zaměstnání potvrdilo jejich vysokou operativnost – možnost rychlého nasazení v místě ohrožení, rychlou montáž a demontáž a možnost propojení na potřebnou délku. Rozměry stěny (délka 4 m, šířka 2,2 m, výška 1,4 m, hmotnost cca 82 kg, objem cca 7 200 l) jsou na jedné straně výhodou – může rychle nahradit až 250 pytlů s pískem a nevyžaduje následné náklady při odstranění, jako např. likvidace mokrého písku. Na druhé straně není manipulace díky velikosti a hmotnosti stěn nijak jednoduchá. V průběhu zaměstnání měli hasiči určité problémy se správným sesazením a provlékáním lana kovovými oky při svazování stěn k sobě. Posléze se ukázalo, že správným sesazením stěn k sobě, kterého hasiči dosáhli podsunutím spodní hrany bočního čela jedné stěny o cca 20 cm pod hranu stěny vedlejší, není třeba jednotlivé segmenty svazovat.

7.5 Činnost jednotek při povodních se zaměřením na evakuaci

Evakuaci v rámci povodňové ochrany zajišťuje obecní úřad na základě zpracovaného povodňového plánu obce, k řízení evakuace využívá obecní rady, popřípadě povodňové komise a k provedení této činnosti využívá především JSDH obce. Evakuace se plánuje z míst ohrožených přirozenými i zvláštními povodněmi. Při ohrožení zvláštní povodní je mít nutno na paměti, že se provádí okamžitá evakuace všemi dostupnými prostředky do předem stanovených prostorů ihned po varování obyvatelstva a nařízení evakuace.

V kraji Vysočina se na základě zkušeností z povodní v roce 2002, 2005 a 2006, každoročně se opakujících tzv. bleskových povodní a rovněž vyhlášení stavu nebezpečí na přehradě Mostišť (okres Žďár nad Sázavou) v roce 2005 (narušení celistvosti hráze) ukázalo, že bez obětavé pomoci dobrovolných hasičů by byla situace jen těžko zvládnutelná. Domnívám se, že kromě již předurčených jednotek na výstavbu protipovodňových hrází, by stálo za úvahu předurčit i několik jednotek, které by byly k pomoci pro zabezpečení chodu evakuačních středisek, a to kdekoli v kraji. Při povodních je pokud možno preferována samovolná evakuace, kdy evakuace není řízena, obyvatelstvo po varování a tísňové informaci opouští evakovaný prostor vlastními dopravními prostředky do míst dle vlastního uvážení (např. k příbuzným). Je však třeba mít na zřeteli osoby, které nemají prostředky a síly k opuštění ohroženého prostoru (především starší občané, zdravotně postižení, ale i mladé rodiny s dětmi), a které je třeba soustředit z míst shromažďování do evakuačních středisek a zabezpečit jim základní podmínky pro nouzové přežití.

Evakuačním střediskem se rozumí zařízení zřetelně označené nápisem, nebo znakem civilní ochrany, umísťuje se zpravidla mimo evakuační prostor, evakuované osoby jsou zde shromažďovány a informovány o dalším postupu.

Členové předurčených jednotek by v prostoru evakuačního střediska mohli zajišťovat:

- vedení evidence o příjmu evakuovaných osob,
- pomoc při slučování evakuovaných rodin,
- vytvoření a označení místa pro podávání základních informací,
- předlékařskou laickou zdravotnickou pomoc,
- nocleh a stravování pro evakuované obyvatelstvo, které se zdrží v evakuačním středisku déle než 12 hodin,
- zabezpečení náhradního oblečení,
- udržování veřejného pořádku v prostoru evakuačního střediska,
- podávání informací příslušnému krizovému štábu.

Po zřízení předurčené jednotky by měl následovat specializační kurz na téma evakuace obyvatelstva, s důrazem na rozlišení způsobu evakuace při hrozbě přirozených povodní (zásady opuštění obydlí, sbalení evakuačního zavazadla) a způsobu evakuace při reálné hrozbě zvláštní povodně. Součástí kurzu by mělo být i zhodnocení možností humanitární pomoci v rámci kraje, praktická simulace činnosti evakuačního střediska a komunikace s povodňovými orgány.

8 ZÁVĚR

Význam integrovaného záchranného systému a jeho jednotlivých složek v době nekontrolovatelného rozvoje nových technologií, rozšiřování průmyslových aglomerací, výstavby prostor určených pro shromažďování velkého počtu osob a dalších výdobytků moderní civilizace je zásadní. Vznikají nové hrozby a bezpečnostní rizika, které jsou zapříčiněny na jedné straně měnícími se přírodními a klimatickými podmínkami a na straně druhé lidstvem. Neuvážené zásahy člověka do životního prostředí, průmyslové havárie v objektech a zařízeních, ve kterých je nakládáno s nebezpečnými chemickými látkami, vstup stále nových přepravečů do dopravních sítí, včetně leteckých a v neposlední řadě i nárůst terorismu, zvyšuje pravděpodobnost katastrof, které je nutné řešit, úplně jim zabránit, nebo alespoň zmírnit jejich dopad a následky. Při provádění záchranných a likvidačních prací a zabezpečování civilní ochrany je hlavním nástrojem fungující systém IZS a koordinovaný postup všech jeho složek.

Rozhodující složkou z hlediska ochrany obyvatelstva je v současné době Hasičský záchranný sbor České republiky a zejména jednotky požární ochrany, zařazené do plošného pokrytí České republiky. Ochranou obyvatelstva se rozumí zejména zabezpečení varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití. Velký podíl na této činnosti mají jednotky SDH obcí, které plní obecné úkoly pro ochranu obyvatelstva v místní působnosti a především předurčené jednotky plnící speciální úkoly pro ochranu obyvatelstva s územní působností.

HZS kraje Vysočina započal v roce 2008 s předurčením některých jednotek pro vybrané úkoly ochrany obyvatelstva v souladu s § 30 vyhlášky č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany. Tato činnost probíhá v úzké spolupráci odboru IZS a služeb a odboru ochrany obyvatelstva a krizového řízení. V současné době je v kraji Vysočina přeúčeno 23 jednotek kategorie JPO II a JPO III, přičemž v okrese Havlíčkův Brod jsou dislokovány jednotky 3. Jednotky jsou vycvičeny na pomoc evakuovanému obyvatelstvu v důsledku radiační havárie JEDU, na humanitární pomoc na dálnici D1, na obsluhu kontejneru nouzového přežití, obsluhu dekontaminační stanice – kontejner SDO II a na budování protipovodňových opatření.

Dobrovolní hasiči se často sdružují v dobrovolných organizacích typu Sdružení dobrovolných hasičů Čech, Moravy a Slezska. V současné době představují nepostradatelnou a často jedinou hybnou sílu v obci, jsou oporou starostů obcí, pomáhají chránit zdraví, životy a majetek svých spoluobčanů, jsou garantem kulturního a sportovního života obce. Svým počtem a především nasazením představují jednotky SDH obcí jakousi armádu na podporu profesionálních hasičů. Ze statistik vyplývá, že téměř každý den jsou jednotky sborů dobrovolných hasičů vysílány k různým druhům mimořádných událostí, nejčastěji k požárům, ale i k dopravním nehodám, únikům nebezpečných látek, technickým pomocím, živelním pohromám, a že se významnou měrou podílejí na ochraně obyvatelstva. Pomáhají dobrovolně, bez nároku na odměnu, nehledí na denní dobu, nezištně pomáhají s vědomím, že mohou být zraněni nebo dokonce položí život při záchrane druhých.

9 POUŽITÉ LITERÁRNÍ ZDROJE

- [1] Dobrovolník [online]. 2010 [cit. 2010-03-12]. Všeobecná deklaráce o dobrovolnictví. Dostupné z WWW: <http://www.dobrovolnik.cz/d_dek.shtml>.
- [2] Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky: Hasiči a záchranári [online]. 2010-04-21 [cit. 2010-04-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.minv.sk/>>.
- [3] LINHART, Petr; ŠILHÁNEK, Bohumil. Ochrana obyvatelstva v Evropě. Vyd.1. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2005. 196 s. ISBN 80-86640-55-8.
- [4] Osobní sdělení, Ing. Zdeněk Šach, vedoucí oddělení Služeb, HZS kraje Vysočina, [cit. 2010-04-23].
- [5] Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. 2010 [cit. 2010-01-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/>>.
- [6] VONÁSEK, Vladimír, et al Podíl jednotlivých druhů JPO na celkovém počtu zásahů: Stav příslušníků HZS k 31. 12. 2009. In Statistická ročenka 2009 Česká republika: Požární ochrana, Integrovaný záchranný systém, Hasičský záchranný sbor České republiky. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2010. s. 17. Dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/soubor/rocenka-2009-pdf.aspx>>.
- [7] ŠOUREK, Mojmír. Stručné úryvky z historie českého dobrovolného hasičstva nejen na Kutnohorsku [online]. 2008-07-16, 2010-04-30 [cit. 2010-05-01]. Sbor dobrovolných hasičů Nové Dvory. Dostupné z WWW: <<http://www.sdh-ndvory.com/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=17>>
- [8] Archiv-červen 2008 : částka 73 [online]. 2000-08-09, 2003-04-24 [cit. 2010-02-15]. Hasičský záchranný sbor České republiky. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb073-00.pdf>>. oprava
- [9] Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska [online]. 2005, 2005-07-03 [cit. 2010-03-21]. Dostupné z WWW: <http://www.shcms.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=312&Itemid=71>.
- [10] Česká republika. 133 zákon ze dne 17. prosince 1985 o požární ochraně. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 1985, 34, s. 8-25. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1985/sb34-85.pdf>>.
- [11] Česká republika. 247 Vyhláška Ministerstva vnitra ze dne 22. června 2001 o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2005, 95, s. 46-87. Dostupný také z WWW: <<http://www.hzscr.cz/soubor/odkazy-pozarni-prevence-predpisy-vyhlaska-247-2001-pdf.aspx>>.
- [12] HANUŠKA, Zdeněk. Plošné pokrytí sil a prostředků jednotek požární ochrany ČR [online]. Vyd.3. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2006, II. / 2006 [cit. 2010-05-13]. Řešení plošného pokrytí, s. 10. Dostupné z WWW: <<http://www.fbi.vsb.cz/shared/uploadedfiles/fbi/plosne-rozmisteni-sap.pdf>>. ISBN 80-86634-02-9.
- [13] ŠENOVSKÝ, Michail; ADAMEC, Vilém; HANUŠKA, Zdeněk. Integrovaný záchranný systém. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2005. 157 s. ISBN 80-86634-55-8.
- [14] Česká republika. 25. Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR ze dne 8. 6. 2009, kterým se stanoví Řád výkonu služby v jednotkách HZS podniků, SDH

- obcí a SDH podniků. In Sbírnka interních aktů řízení generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky. 2009, 25, s. 1-156. Dostupný také z WWW: <http://www.hasicskenoviny.cz/download/pokyn_25_2009.pdf>.
- [15] Metodika pro zřizování jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí [online]. Praha: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2009, 2009-04-22 [cit. 2010-04-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.pozary.cz/priloha/49f8703132c4e/metodika-49f870d1a7f6c.pdf>>.
- [16] SKALSKÁ, Květoslava; DUBSKÝ, Milan. Integrovaný záchranný systém a požární ochrana [online]. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2007 [cit. 2010-04-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/soubor/modul-i-izs-a-po-pdf.aspx>>.
- [17] Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení a plánování obrany státu [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor bezpečnostní politiky, 2009-10-15 [cit. 2010-05-14]. Dostupné z WWW: <http://www.firebrno.cz/uploads/dokumenty_.PDF_info_pro_obcany/Terminologicky_slovník_pojmu_KR.pdf>.
- [18] HANUŠKA, Zdeněk. Obce a integrovaný záchranný systém. 112 [online]. 2003, 1, [cit. 2010-03-29]. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/112/1_2003/strana15.html>.
- [19] ŠTĚPÁN, Miroslav. Význam ženevských protokolů pro ČR [online]. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2009, 2009-08-17 [cit. 2010-05-04]. Institut ochrany obyvatelstva. Dostupné z WWW: <<http://www.ioolb.cz/files/sbornik/docs/stepan.DOC.pdf>>.
- [20] Ženevské úmluvy: Ženevské úmluvy o ochraně obětí ozbrojených konfliktů ze dne 12. srpna 1949 [online]. Ženeva (Švýcarsko) : 2006, 2006-05-22 [cit. 2010-05-14]. Červený kříž. Dostupné z WWW: <http://www.cervenykriz.eu/cz/mhp_knihovna/zenevske_umluvy.pdf>.
- [21] LINHART, Petr. Některé otázky ochrany společnosti. Praha: MV- generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2005. 95 s. ISBN 80-86640-43-4.
- [22] ŠILHÁNEK, Bohumil; DVOŘÁK, Josef. Stručná historie ochrany obyvatelstva v našich podmínkách. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2003. 176 s. ISBN 80-86640-12-4.
- [23] Cvičební řád jednotek požární ochrany - pořadový výcvik: Pozdrav v tvaru, mimo tvar. In Cvičební řád jednotek požární ochrany: Pozdrav v tvaru, mimo tvar. Praha: MV-ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2004-03-04 [cit. 2010-04-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.mshpraha.cz/poradovka/08-PRV.pdf>>.
- [24] Česká republika. Ústavní zákon ze dne 22. dubna 1998 o bezpečnosti České republiky. In Sbírnka zákonů České republiky. 1998, 39, 110, s. 2-3. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1998/sb039-98.pdf>>.
- [25] ZEMAN, Miloš; MIKA, Otakar. Ochrana obyvatelstva. Vyd. 1. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta chemická, 2007. 116 s. ISBN 978-80-214-3449-3.
- [26] ZEMAN, Miloš; MIKA, Otakar. Integrovaný záchranný systém. Vyd. 1. Brno: Vysoké učení technické, fakulta chemická, 2007. 51 s. ISBN 978-80-214-3448-6.
- [27] Kraj Vysočina [online]. Jihlava: 2002, 2010-05-13 [cit. 2010-05-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-vysocina.cz/>>.

- [28] Roční zpráva o stavu požární ochrany kraje Vysočina za rok 2009. Jihlava: Hasičský záchranný sbor kraje Vysočina, 2009. 100 s.
- [29] Osobní sdělení mjr. Mgr. Radky Votoupalové, vedoucí oddělení Ochrany obyvatelstva a krizového plánování, HZS Havlíčkův Brod, [cit. 2010-04-19].
- [30] Výpis z vnějšího havarijního plánu pro zónu havarijního plánování JE Dukovany [online]. Jihlava: 2005-02-11, 2005-02-11 [cit. 2010-04-14]. Kraj Vysočina. Dostupné z WWW: <http://www.kr-vysocina.cz/vismo5/dokumenty2.asp?id_org=450008&id=8541>
- [31] Katalog typových činností integrovaného záchranného systému: Uskutečněné a ověřené použití radiologické zbraně STČ - 01/IZS [online]. Praha: Výbor pro civilní nouzové plánování, 2004, 2005-02-01 [cit. 2010-05-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/soubor/stc01-2004-uplna-pdf.aspx>>.
- [32] PECL, Jan. Jednotky PO [online]. 2009-06-02, 2009-06-02 [cit. 2010-02-16]. Hasičský záchranný sbor České republiky. Dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/clanek/jednotky-po-218325.aspx>>.
- [33] Česká republika. Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR a náměstka ministra vnitra ze dne 25. 7. 2006, kterým se stanoví opěrné body Hasičského záchranného sboru České republiky a typy předurčenosti jednotek požární ochrany pro záchranné práce: Předurčenost k záchranným pracím při silničních dopravních nehodách. In Sbíрка interních aktů řízení generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky a náměstka Ministra vnitra. 2006, 2006, 27, s. 5.
- [34] Částečná dekontaminace [online]. Brno: 2009 [cit. 2010-05-03]. Městská část Brno - Sever. Dostupné z WWW: <<http://www.sever.brno.cz/urad/ochrana-obyvatelstva/obcan-v-ohrozeni/castecna-dekontam-/>>.
- [35] Česká republika. Zákon ze dne 28. června 2001 o vodách a změně některých zákonů (vodní zákon). In Sbíрка zákonů Česká republika. 2001, 98, 254, s. 5-55. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2001/sb098-01.pdf>>.
- [36] Česká republika. Nařízení vlády ze dne 18. dubna 2001 k provedení zákona o požární ochraně. In Sbíрка zákonů Česká republika. 2001, 65, 172, s. 6-12. Dostupný také z WWW: <<http://www.hzscr.cz/soubor/odkazy-pozarni-prevence-predpisy-nv-172-2001-pdf.aspx>>.
- [37] Česká republika. Vyhláška Ministerstva vnitra ze dne 9. srpna 2002 k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. In Sbíрка zákonů Česká republika. 2002, 60, s. 4-7. Dostupný také z WWW: <<http://www.hzscr.cz/soubor/vy-380-2002-pdf.aspx>>.
- [38] Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2008. 52 s. ISBN 978-80-86640-91-4.
- [39] KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše. Ochrana obyvatelstva. Vyd.1. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2005. 140 s. ISBN 80-86634-70-1.
- [40] Ochrana obyvatelstva: Nouzové přežití a humanitární pomoc. In Roční zpráva o stavu požární ochrany kraje Vysočina za rok 2009. Jihlava: Hasičský záchranný sbor kraje Vysočina, 2010. s. 100.
- [41] Česká republika. Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR a náměstka ministra vnitra ze dne 28. 12. 2005, kterým se stanoví základní zaměření pravidelné odborné přípravy jednotek požární ochrany a příslušníků Hasičského

- záchranného sboru ČR. In Sbírka interních aktů generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky a náměstka Ministerstva vnitra. 2005, 2005, 47, s. 14-16.
- [42] MATĚJKA, Jiří. Metodická příručka pro stavbu mobilních protipovodňových stěn. Vyd.1. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2003. 137 s. ISBN 80-86640-16-7.
- [43] Česká republika. Zákon ze dne 21. dubna 2006 zákoník práce. In Sbírka zákonů 2006. 2006, 84, 262, s. 2-96. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2006/sb084-06.pdf>>.
- [44] Povodňový plán pro území kraje Vysočina [online]. Jihlava: Krajský úřad kraje Vysočina, 2005, 2009-11-13 [cit. 2010-04-29]. Kraj Vysočina. Dostupné z WWW: <http://dpp.kr-vysocina.cz/dpp/html_pub/index.html?a_uvod.htm>.
- [45] VALÁŠEK, Rudolf; Spolupráce dobrovolných jednotek PO při plnění úkolů na úseku civilní ochrany. In Sborník konference dobrovolný hasič 2009. Brno: LITERA BRNO, 2009. s. 64-67. ISBN 80-903586-1-6.
- [46] MARTÍNEK, Bohumír; LINHART, Petr Ochrana obyvatelstva modul E: Učební pomůcka pro vzdělání v oblasti krizového řízení. In Ochrana obyvatelstva modul E, Učební pomůcka pro vzdělávání v oblasti krizového řízení. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2006 [cit. 2010-05-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/soubor/modul-e-ochrana-obyvatelstva-pdf.aspx>>.
- [47] Hasičský záchranný sbor kraje Vysočina: Úsek prevence a CNP [online]. 2006. 2010 [cit. 2010-05-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.hasici-vysocina.cz/>>.
- [48] MENŠÍK, Miroslav. Historie dobrovolných hasičů okresu Havlíčkův Brod. Vyd. 1. Havlíčkův Brod: Okresní sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, 2001. 149 s.
- [49] Dobrovolní hasiči Vysočina [online]. 2010-04-21 [cit. 2010-05-08]. Dostupné z WWW: <<http://webik.cora.cz/hasici/>>.
- [50] Kraj Vysočina [online]. Jihlava: 2002, 2010-05-13 [cit. 2010-05-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-vysocina.cz/>>.
- [51] Osobní sdělení Jiřího Rainiše, starosty města Habry [cit. 2010-05-07].; osobní sdělení Jiřího Ulricha starosty obce Herálec [cit. 2010-05-10].; osobní sdělení Zdeňka Nováka starosty městyse Štoky [cit. 2010-05-06].; osobní sdělení Ing. Iva Šimanovského, velitele jednotky SDH města Přibyslav [cit. 2010-05-06].
- [52] Česká asociace hasičských důstojníků [online]. 2010 [cit. 2010-04-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.cahd.cz/>>.
- [53] Dobrovoľná požiarna ochrana Slovenskej republiky [online]. 2007 [cit. 2010-02-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.dposr.sk/uvod/info-uvod.htm>>.
- [54] ŠILHÁNEK, Bohumil. Nevládní subjekty činné v ochraně obyvatelstva v Rakousku. 112 [online]. Březen 2008, č. 3, [cit. 2010-03-12]. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/112/2008/brezen/strana_18.pdf>.
- [55] The general information : An abstract of voluntary fire prevention organization abroad [online]. 2010 [cit. 2010-03-05]. All russian volunteer fire organization. Dostupné z WWW: <<http://vdpo.ru/en/International/>>.

- [56] Federation of World Volunteer Firefighters Associations [online]. 2010 [cit. 2010-03-25]. Dostupné z WWW: <<http://acronyms.thefreedictionary.com/Federation+of+World+Volunteer+Firefighters+Associations>>.
- [57] Firefighting jobs : Firefighting Around the World [online]. 2009, 2009-03-01 [cit. 2010-03-06]. Become a Fireman. Dostupné z WWW: <<http://becomeafireman.com/index.php?s=Firefighting+Around+the+World>>.
- [58] Dobrovolá požiarna ochrana [online].2003, 2010-04-27 [cit. 2010-04-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.dposr.sk/>>.
- [59] VISKOT, Marek Povodeň: Druhy povodně. In Protipovodňová ochrana. Brno: Povodí Moravy, [2008]. s. 2-3.

10 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

CAS	Cisternová automobilová stříkačka
CHH	Centrum hasičského hnutí
CO	civilní ochrana
DHZ	dobrovolný hasičský zbor
DPO	Dobrovolná hasičská ochrana
EU	Evropská unie
HaZZ	Hasičský a záchranný zbor Slovenskej republiky
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
HZS kV	HZS kraje Vysočina
IZS	integrovaný záchranný systém
JEDU	jaderná elektrárna Dukovany
JSDH	jednotka sboru dobrovolných hasičů
JPO	jednotka požární ochrany
KOPIS	krajské operační a informační středisko
KŘ	krizové řízení
KS	krizová situace
MU	mimořádná událost
MV ČR	Ministerstvo vnitra ČR
MV SR	Ministerstvo vnútra SR
MV – GŘ HZS ČR	MV – generální ředitelství ČR
MZHP	mobilní základna humanitární pomoci
NP	nouzové přežití
NV	nařízení vlády
OOb	ochrana obyvatelstva
OPIS GŘ HZS ČR	operační a informační středisko GŘ HZS ČR
PO	požární ochrana
SDH	sbor dobrovolných hasičů
SDO	souprava pro dekontaminaci osob
SH ČMS	Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska
SPO	Státní požární ochrana
SZPS	Státní záchranný požární systém
THW	Das Technische Hilfswerk, Technická pomocná služba
VHP	vnější havarijní plán
ZCO	základna civilní ochrany

11 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Přehled struktury a organizace HZS kraje Vysočina

Příloha č. 2: Přehled jednotlivých zásahů JPO a nasazení JPO v územních odborech

Příloha č. 3: Dislokace jednotek HZS kraje Vysočina a jejich hasební obvody v roce 2009

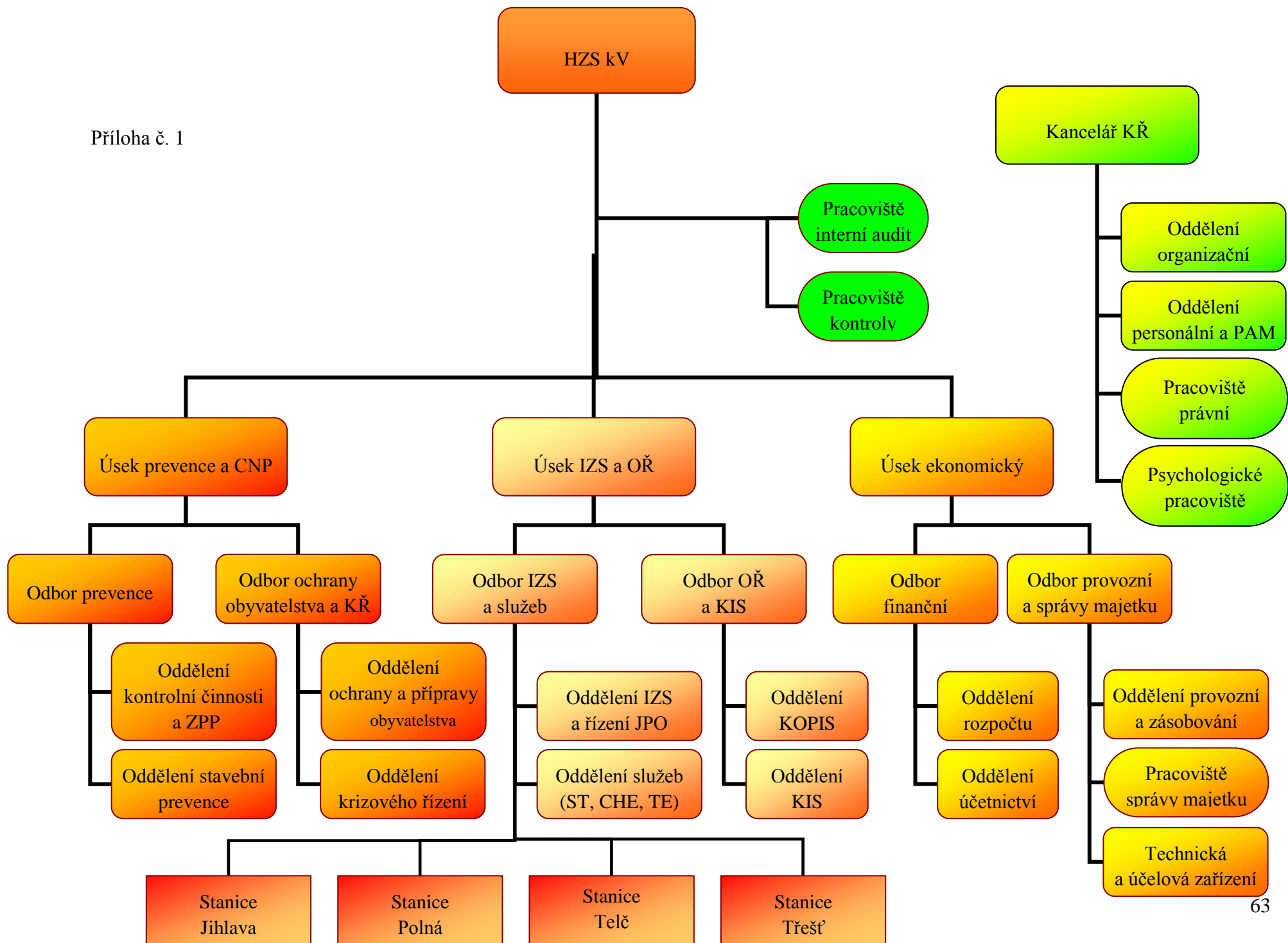
Příloha č. 4: a) Přehled počtu proškolených velitelů jednotek SDH obcí

b) Tabulka s přehledem JPO II

c) JPO III v kraji Vysočina

Příloha č. 5: Schéma dekontaminačního zařízení SDO II

Příloha č. 6: Fotografická dokumentace

Tabulka č. 1 – Přehled jednotlivých zásahů jednotek PO

	Počet požárů	Dopr. nehody	Živelní Pohr.	Únik NCHL	Tech. pomoc	Ostatní MU	Planý poplach	Bojová prověř. cvičení	Události celkem
H. Brod	131	230	3	62	570	0	57	11	1 064
Jihlava	176	299	0	89	551	0	83	16	1 214
Pelhřimov	112	295	2	49	443	0	72	7	980
Třebíč	99	248	0	57	644	0	585	17	1 640
Žďár n.S.	140	326	2	58	686	0	74	16	1 286
Kraj Vys.	658	1 412	7	315	2 895	0	871	71	6 184

Tabulka č. 2 – Přehled nasazení jednotek PO v územních odborech

	Druh jednotky požární ochrany					Jednotky celkem
	HZS kV	SDH obci	HZS podniků	SDH podniků	Jiné (AČR)	
Havl. Brod	1 007	338	48	0	0	1 393
Jihlava	1 119	350	71	0	0	1 540
Pelhřimov	803	426	8	0	0	1 237
Třebíč	968	315	628	0	0	1 911
Žďár n.S.	945	629	20	107	0	1 701
Kraj Vys.	4 842	2 058	775	107	0	7 782

Obrázek č. 1 - Dislokace jednotek HZS kraje Vysočina a jejich hasební obvody v roce 2009

Příloha č. 4

- a) **Tabulka č. 3 – Přehled počtu proškolených velitelů jednotek SDH obcí**
 - školení bylo zaměřeno na předurčenost JPO obcí k plnění některých úkolů ochrany obyvatelstva

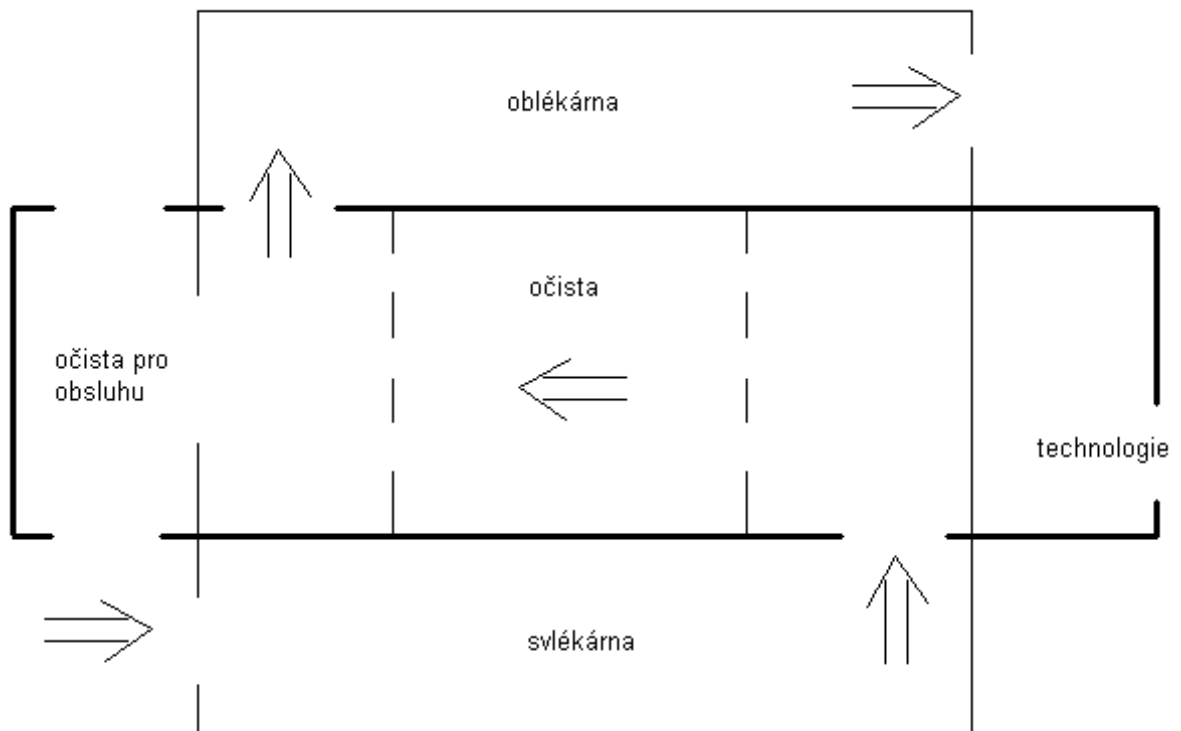
ÚO HZS	Počet obcí, jejichž JPO se zúčastnilo odborné přípravy		Počet proškolených velitelů	
	JPO II a JPO III	JPO V	JPO II a JPO III	JPO V
Jihlava	25	45	60	74
Havlíčkův Brod	15	22	49	57
Pelhřimov	16	9	49	10
Třebíč	31	13	62	30
Žďár nad Sázavou	28	50	104	71
Celkem	115	139	324	242

b) **Tabulka č. 4 – Přehled jednotek PO II v kraji Vysočina**

Jednotka obce	Okres	JPO	Jednotka obce	Okres	JPO	Jednotka obce	Okres	JPO
Golčův Jeníkov	HB	II/1	Počátky	PE	II/1	Nové Město na Moravě	ZR	II/1**
Přibyslav	HB	II/1	M.Budějovice	TR	II/1	Žďár n. Sáz.	ZR	II/1
Světlá nad Sáz.	HB	II/1	Jaroměřice n. R.	TR	II/1			
Ždírec n. Doubr.	HB	II/1	Želetava	TR	II/1			

c) Tabulka č. 5 – Přehled JPO III v kraji Vysočina

Jednotka obce	Okres	JPO	Jednotka obce	Okres	JPO	Jednotka obce	Okres	JPO
Česká Bělá	HB	III/1	Větrný Jeníkov	Jl	III/1	Přibyslavice	TR	III/1
Číhošť	HB	III/1	Zhoř	Jl	III/1	Rokytnice n. R.	TR	III/1
Dolní Město	HB	III/1	Božejov	PE	III/1	Rouchovany	TR	III/1
Habry	HB	III/1	Černovice	PE	III/2	Rudíkov	TR	III/1
Havl. Borová	HB	III/1	Červená Řečice	PE	III/1	Stařeč	TR	III/1
Havl. Brod	HB	III/1	Horní Cerekev	PE	III/1	Studenec	TR	III/1
Herálec	HB	III/1	Hořepník	PE	III/1	Svatoslav	TR	III/1
Horní Krupá	HB	III/1	Hořice	PE	III/1	Trnava	TR	III/1
Chotěboř	HB	III/1	Humpolec	PE	III/1	Třebelovice	TR	III/1
Jedlá	HB	III/1	Kamenice n. L.	PE	III/1	Bobrová	ZR	II/1*
Kožlí	HB	III/1	Kejžlice	PE	III/1	Bohdalov	ZR	III/1
Krucemburk	HB	III/1	Košetice	PE	III/1	Bystřice n.P.	ZR	III/1
Ledeč n. S.	HB	III/1	Lukavec	PE	III/1	Dalečín	ZR	III/1
Leština u Sv.	HB	III/1	Nová Cerekev	PE	III/1	Dolní Rožínka	ZR	III/1
Libice n. D.	HB	III/1	Nový Rychnov	PE	III/1	Herálec	ZR	III/1
Lučice	HB	III/1	Obrataň	PE	III/1	Jimramov	ZR	II/1*
Maleč	HB	III/1	Onšov	PE	III/1	Křižanov	ZR	III/1
Sobíňov	HB	III/1	Pacov	PE	III/1	Měřín	ZR	III/1
Šlapanov	HB	III/1	Rynárec	PE	III/1	Nové Veselí	ZR	III/1
Štoky	HB	III/1	Senožaty	PE	III/1	Osová Bitýška	ZR	III/1
Uhelná Příbram	HB	III/1	Těmice	PE	III/1	Ostrov n. O.	ZR	III/1
Batelov	Jl	III/1	Želiv	PE	III/1	Polnička	ZR	III/1
Brtnice	Jl	III/1	Žirovnice	PE	III/1	Radostín n. O.	ZR	III/1
Dlouhá Brtnice	Jl	III/1	Budišov	TR	III/1	Rožná	ZR	III/1
Dolní Cerekev	Jl	III/1	Budkov	TR	III/1	Sněžné	ZR	III/1
Hojkov	Jl	III/1	Čáslavice	TR	III/1	Strážek	ZR	III/1
Horní Dubénky	Jl	III/1	Čechtín	TR	III/1	Svratka	ZR	III/1
Jihlava-Bedřichov	Jl	III/1	Dukovany	TR	III/1	Škrdlovice	ZR	III/1
Kamenice	Jl	III/1	Hrotovice	TR	II/1*	Štěpánov n. S.	ZR	III/1
Kněžice	Jl	III/1	Jemnice	TR	II/1*	Tasov	ZR	III/1
Luka n. Jihl.	Jl	II/1*	Kralice n. O.	TR	III/1	Velká Bíteš	ZR	III/1
Mrákotín	Jl	III/1	Lesonice	TR	III/1	Velká Losenice	ZR	III/1
Mysletice	Jl	III/1	Lipník	TR	III/1	Velké Meziříčí	ZR	II/2**
Nová Říše	Jl	III/1	Mohelno	TR	II/1*	Vír	ZR	III/1
Opatov	Jl	III/1	Okříšky	TR	III/1	Vojnův Městec	ZR	III/1
Polná	Jl	III/1	Opatov	TR	III/1	* JPO II nyní v režimu JPO III/1 ** JPO II nyní v režimu JPO III/2		
Stará Říše	Jl	III/1	Police	TR	III/1			
Stonařov	Jl	III/1	Pozdátín	TR	III/1			
Telč	Jl	III/1	Předín	TR	III/1			

Obrázek č. 2 – Schéma dekontaminačního zařízení SDOII

Příloha č. 6

Fotografická dokumentace – vybavení, prostředky, technika a zařízení jednotek PO, předurčených k plnění vybraných úkolů ochrany v kraji Vysočina

Obrázek č. 4 – souprava humanitární pomoci ve skladu CO ÚO HB

Obrázek č. 5 – kontejner nouzového přežití, nácvik rozvinutí

Obrázek č. 6 – rozvinuté stanoviště SDO II

Obrázek č. 7 – dekontaminační sprcha ve střední části zařízení SDO II

Obrázek č. 8 – nácvik výstavby protipovodňových stěn v obci Šlapanov

Obrázek č. 9 – zabezpečení objektu pomocí protipovodňové stěny

Obrázek č. 10 – mobilní pytlovačka písku ZP-2 (na jednodukomorové pytle)

Obrázek č. 11 – ruční plnění dvouukomorových pytlů